AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2007. május 24.*

A T-289/01. sz. ügyben,

a **Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH** (székhelye: Köln [Németország], képviselik: W. Deselaers, B. Meyring és E. Wagner ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviseli kezdetben: S. Rating, később: P. Oliver, H. Gading és M. Schneider, és végül: W. Mölls és R. Sauer, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

* Az eljárás nyelve: német.

támogatja:

a **Landbell AG für Rückhol-Systeme** (székhelye: Mainz [Németország], képviselik: A. Rinne és A. Walz ügyvédek)

beavatkozó,

az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazásában indított eljárásban (COMP/34493 DSD, COMP/37366 Hofmann + DSD, COMP/37299 Edelhoff + DSD, COMP/37291 Rechmann + DSD, COMP/37288 ARGE és öt egyéb vállalkozás + DSD, COMP/37287 AWG és öt egyéb vállalkozás + DSD, COMP/37526 Feldhaus + DSD, COMP/37254 Nehlsen + DSD, COMP/37252 Schönmakers + DSD, COMP/37250 Altvater + DSD, COMP/37246 DASS + DSD, COMP/37245 Scheele + DSD, COMP/37244 SAK + DSD, COMP/37243 Fischer + DSD, COMP/37242 Trienekens + DSD, COMP/37267 Interseroh + DSD ügyek) hozott 2001. szeptember 17-i 2001/837/EK bizottsági határozat 3. cikkének (HL L 319., 1. o.) megsemmisítése iránti keresete, illetve másodlagosan a határozat egészének megsemmisítése, vagy a felperes e határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalásának megsemmisítése iránti keresete tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA(első tanács),

tagjai: R. García-Valdecasas elnök, J. D. Cooke és I. Labucka bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. július 11-i és 12-i tárgyalásokra,

meghozta a következő

Ítéletet

Jogi háttér

A – *A csomagolási hulladékok keletkezésének megelőzéséről szóló rendelet*

1 1991. június 12-én a német kormány elfogadta a Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällent (csomagolási hulladékok keletkezésének megelőzéséről szóló rendelet [BGBl. 1991. I., 1234. o.]), amelynek a jelen ügyben alkalmazandó módosított változata 1998. augusztus 28-án lépett hatályba (a továbbiakban rendelet vagy csomagolási rendelet). E rendelet célja a csomagolási hulladékok környezetre gyakorolt bármilyen hatásának megakadályozása vagy csökkentése. Ennek érdekében arra kötelezi a gyártókat és forgalmazókat, hogy a nyilvános hulladékártalmatlanító-rendszeren kívül felhasznált kereskedelmi csomagolásokat vegyék vissza és hasznosítsák.

2 A rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a kereskedelmi csomagoláson (a továbbiakban: csomagolás) azon anyagokat kell érteni, amelyekbe a vásárlás helyén a végső fogyasztónak szánt árucikket csomagolják. Az üzletekben, vendéglátásban és egyéb szolgáltatók által a termékek végső fogyasztónak való átadása megkönnyítésére használt csomagolásokra (szolgáltatási csomagolás), valamit az eldobható edényekre és evőeszközökre is vonatkozik.

3 A rendelet 3. cikkének (7) bekezdésében foglalt meghatározás szerint gyártó a csomagolást, csomagolóanyagot, illetve közvetlenül csomagolás gyártására alkalmas termékeket előállító személy, illetve minden olyan személy, aki csomagolásokat hoz be Németország területére. A rendelet 3. cikke (8) bekezdésének meghatározása szerint forgalmazó minden olyan személy, aki csomagolásokat, csomagolóanyagokat, közvetlenül csomagolások gyártására alkalmas termékeket, illetve csomagolt árukat forgalmaz a forgalmazási lánc bármely szintjén. A rendelet értelmében a csomagküldő kereskedő társaságok is forgalmazónak minősülnek. Végül a végső fogyasztót lényegében a rendelet 3. cikkének (10) bekezdése határozza meg; eszerint végső fogyasztó minden olyan személy, aki nem értékesíti tovább az árut olyan formában, amelyben azt neki átadták.

4 A csomagolásgyártók és -forgalmazók két módon tehetnek eleget a rendeletben előírt visszaváltási és hasznosítási kötelezettségüknek.

5 Egyrészről a rendelet 6. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmében a gyártók és forgalmazók az áru vásárlásának helyén, illetve a fogyasztóhoz legközelebb lévő vásárlási helyen kötelesek ingyenesen visszavenni és hasznosítani a végső fogyasztók által használt csomagolásokat (a továbbiakban: egyéni rendszer). A forgalmazó visszaváltási kötelezettsége azon fajtájú, formájú és méretű csomagolásokra és csomagolt árukra korlátozódik, amelyek termékkészletébe tartoznak. A 200 m^2 alatti értékesítési területtel rendelkező forgalmazók visszaváltási kötelezettsége a forgalmazó által értékesített márkanevet viselő termékekre korlátozódik (a rendelet 6. cikke (1) bekezdésének negyedik és ötödik mondata). A rendelet 6. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata szerint az egyéni rendszerben a forgalmazó a végső fogyasztót „tisztán felismerhető és látható táblákon" köteles a csomagolás visszavitelének lehetőségéről tájékoztatni.

6 Másrészről a rendelet 6. cikke (3) bekezdésének első mondata értelmében a gyártók és forgalmazók csatlakozhatnak valamely olyan rendszerhez, amely a forgalmazó

vonzáskörzetének egészében biztosítja az eladási csomagolás végső fogyasztóktól vagy lakóhelyük közelében hasznosítás céljából történő rendszeres gyűjtését (a továbbiakban: kollektív rendszer). Valamely kollektív rendszerhez csatlakozó gyártók és forgalmazók az e rendszerben foglalt összes csomagolással kapcsolatban mentesülnek visszaváltási és hasznosítási kötelezettségük alól. A rendelet 6. cikke I. melléklete 4. pontja (2) bekezdésének második mondata értelmében a gyártók kollektív rendszerhez tartozásukat „címkézéssel vagy más megfelelő módszerrel" kötelesek feltüntetni. A csomagoláson is feltüntethetik a részvételüket, vagy erre egyéb eszközöket is alkalmazhatnak, mint például az ügyfelek vásárlás helyén való tájékoztatása vagy a csomagoláshoz csatolt ismertető.

7 A rendelet 6. cikke (3) bekezdésének tizenegyedik mondata alkalmazásában a kollektív rendszereket a szóban forgó Landok (tartományok) illetékes hatóságainak kell engedélyezniük. Ahhoz, hogy e rendszerek engedélyezésre kerüljenek, többek között legalább egy Land területének egészére kell kiterjedniük, rendszeres hulladékgyűjtést kell végezniük a fogyasztók lakóhelyének közelében, és a hulladékkezelésért felelős helyi közösségekkel megállapodásokat kell kötniük. Minden vállalkozás, amely egy Landon belül eleget tesz e feltételeknek, engedélyezett kollektív rendszert szervezhet e Land területén.

8 2000. január 1-je óta az egyéni és kollektív rendszereknek ugyanazon hasznosítási szinteket kell betartaniuk. A rendelet I. mellékletében meghatározott szintek a csomagolást alkotó anyagonként eltérnek. A visszaváltási és hasznosítási kötelezettség betartása az egyéni rendszer esetén független szakértők által kibocsátott tanúsítványok révén, a kollektív rendszer esetében pedig az összegyűjtött és hasznosított csomagolások mennyiségére vonatkozó ellenőrizhető adatok nyújtásával biztosított.

9 Egyébként a rendelet 6. cikke (1) bekezdésének kilencedik mondata megjegyzi, hogy amennyiben a forgalmazó nem egyéni rendszeren keresztül tesz eleget a visszaváltási vagy hasznosítási kötelezettségének, akkor a kollektív rendszeren keresztül kell ezt megtennie.

10 E tekintetben a német hatóságok a Bizottságnak a közigazgatási eljárás keretében megküldött 2000. május 24-i észrevételükben (a továbbiakban: a német hatóságok észrevételei) kifejtették, hogy a csomagolási rendelet lehetővé teszi a forgalmazó számára, hogy az üzlete közelében lévő egyéni rendszerben történő visszaváltást és a végső fogyasztó közelében lévő kollektív rendszerben történő gyűjtést úgy kombinálja, hogy az általa piacra került csomagolásoknak csak bizonyos része vonatkozásában vesz részt a kollektív rendszerben.

11 A német hatóságok észrevételeikben azt is kifejtették, hogy ha a forgalmazó úgy dönt, hogy az általa forgalmazott csomagolások egésze vonatkozásában kollektív rendszerben kíván részt venni, akkor a továbbiakban köteles a rendelet 6. cikkének (1) és (2) bekezdésében meghatározott kötelezettségeknek eleget tenni, ami viszont azt is jelenti, hogy utólagosan nem választhat egyéni csomagolási hulladékártalmatlanítási megoldást. Ezzel szemben, ha a forgalmazó először úgy határoz, hogy az egyéni rendszerben vesz részt, később dönthet úgy, hogy valamely kollektív rendszerben kíván részt venni, mivel az előírt hasznosítási szintet az egyéni hulladékártalmatlanítási rendszerben nem érte el.

B – *A Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH kollektív rendszere, felhasználási szerződés és szolgáltatási szerződés*

12 1991 óta a Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH (a továbbiakban felperes vagy DSD) az egyetlen társaság, amely Németország egész területén kollektív rendszert működtet (a továbbiakban: DSD-rendszer). Erre a DSD 1993-ban az összes Land hatáskörrel rendelkező hatóságától engedélyt kapott.

13 A DSD-rendszer használata érdekében a gyártók és forgalmazók kötelesek a DSD-vel a Der Grüne Punkt logó – amely a DSD tulajdonát képező Der Grüne Punkt együttes védjegyének felel meg – használatára feljogosító szerződést kötni. Ennek

fejében az érintett gyártók és forgalmazók licencdíjat fizetnek a DSD-nek. A logóra vonatkozó felhasználási szerződéssel az EK 82. cikk alkalmazására vonatkozó, 2001. április 20-i 2001/463/EK bizottsági határozat (COMP D3/34493 „DSD-ügy") (HL L 166., 1. o.) foglalkozik. E határozat megsemmisítése iránt a T-151/01. sz., DSD kontra Bizottság ügyben a felperes keresetet nyújtott be.

14 A DSD-rendszerben a felperes nem saját maga gyűjti és hasznosítja a használt csomagolásokat; e szolgáltatást hulladékgyűjtő vállalkozások alvállalkozóként végzik el. A DSD és vállalkozásai közötti jogviszonyokat egy többször módosított típusszerződés szabályozza, amelynek tárgya a csomagolások összegyűjtésére és szétválogatására szolgáló rendszer létrehozása és üzemeltetése (a továbbiakban: szolgáltatási szerződés). Miután ezeket az anyagokat szétválogatták, azokat hasznosítás céljából egy hulladékfeldolgozó létesítménybe szállítják.

Az eljárás alapját képező tényállás

15 1992. szeptember 2-án a DSD a létesítő okiratán felül számos megállapodást – többek között a szolgáltatási szerződést, amely a jelen ügyben az egyedül releváns dokumentum – jelentett be a Bizottságnak, azt kérve, hogy az utóbbi tegyen nemleges megállapítást, vagy ennek hiányában határozzon a DSD mentesítéséről.

16 1997. március 27-én a Bizottság az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában közzétette az [EK 81. cikk] és [EK 82. cikk] végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 19. cikkének (3) bekezdésében előírt közleményt (HL 1997. C 100., 4. o.), amelyben úgy nyilatkozott, hogy a bejelentett megállapodásokkal kapcsolatban kedvezően szándékozik határozni.

17 E közleményben a Bizottság többek között azt állapította meg, hogy a DSD vele szemben számos kötelezettségvállalást tett, többek között azt, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásokat nem kötelezi arra, hogy kizárólag a DSD részére nyújtsanak szolgáltatást, valamint hogy e vállalkozásokat nem kötelezi arra, hogy konténereiket, illetve egyéb hulladékgyűjtő-berendezéseiket kizárólag a szolgáltatási szerződés végrehajtására használják. A DSD mindemellett megjegyezte, hogy a második kötelezettségvállalás akkor nem alkalmazható, ha a konténerek és hulladékgyűjtő-berendezések harmadik személyek általi használata nem összeegyeztethető a „hatósági mentességgel", illetve amennyiben a csomagolási rendelet vagy egyéb jogszabály erről másképp rendelkezik, illetve ha ez a használat más – például ártalmas anyagok alkalmazásával kapcsolatos – okoknál fogva elfogadhatatlan. A DSD azt is kijelentette, hogy a konténerek és egyéb hulladékgyűjtő-berendezések harmadik személyek általi használatát a hulladékgyűjtő vállalkozások díjazásának kiszámításánál figyelembe veheti (a Hivatalos Lapban megjelent közlemény (66) és (67) preambulumbekezdése és a megtámadott határozat (71) és (134) preambulumbekezdése).

18 A közleménynek a Hivatalos Lapban való megjelenését követően az érintett harmadik személyek megküldték a Bizottság részére a szolgáltatási szerződés alkalmazásának különböző vetületeire vonatkozó észrevételeiket. E harmadik személyek arról számoltak be, hogy gyakorlatban a DSD – a fent hivatkozott kötelezettségvállalásokkal ellentétben – nem tette számukra lehetővé a szerződéses partnerei által használt konténerekhez és egyéb hulladékgyűjtő-berendezéseikhez való szabad hozzáférést (a megtámadott határozat (76) és (77) preambulumbekezdése). A Bizottság a megtámadott határozatban azt a megállapítást teszi, miszerint a DSD azt kérte, hogy versenytársai kizárólag a beleegyezésével használhassák e berendezéseket. Ez a követelés szerepelt a Vereinigung für Wertstoffrecycling (a továbbiakban: VfW) EK 81. cikk alapján benyújtott panaszának indokai között, illetve e követelés képezte a Landgericht Köln (kölni regionális bíróság) előtt indított eljárás tárgyát (a megtámadott határozat (57) és (136) preambulumbekezdése).

19 A fenti ügyben a DSD a tisztességtelen piaci versenyről szóló német törvény alapján eljárást indított a VfW nevű egyéni rendszer ellen, amely egyes német kórházakban ingyenesen szerette volna használni a DSD-rendszer hulladékgyűjtő-berendezéseit. A Landgericht Köln 1997. március 18-án hozott ítéletet ebben az ügyben, amelyben helyt adott a DSD keresetének, mivel a DSD-rendszerhez tartozó hulladékgyűjtő-

berendezések ingyenes közös használatát jogellenesnek nyilvánította. A Langericht Köln ebben az ítéletben azt is kifejtette, hogy az ügy körülményeire tekintettel a közös használat megfelelő ellentételezése csak akkor elérhető, ha a VfW a DSD-nek egyfajta közvetlen díjtételt fizet a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatáért.

20 A Bizottság e körülmények között 1997. augusztus 21-i levelében azt közölte a DSD-vel, hogy a szerződés partnerei hulladékgyűjtő-berendezései harmadik személyek általi használatának megakadályozására irányuló magatartás valószínűleg az EK 81. cikkbe ütközik, és hangsúlyozta, milyen következményei lehetnek e magatartásnak a mentesség iránti eljárásra nézve, amennyiben az EK 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott negyedik feltételnek megfelelően a mentesség érdekében bejelentett megállapodás lehetővé teszi, hogy a vállalkozás a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntesse a versenyt.

21 A Bizottság fenti állásfoglalását követően a DSD a Bizottság 1997. augusztus 21-i levelében kifejtett aggodalmak orvoslása végett a következő kötelezettségvállalást nyújtotta be (a megtámadott határozat (58), (72) és (137) preambulumbekezdése):

„A [DSD] hajlandó a VfW – és a hasonló ügyekben más vállalkozások – kötelezésére vonatkozó, a [Landgericht Köln] 1997. március 18-i ítéletében meghatározott jogsértés megszüntetése iránti eljárás indításától tartózkodni. Mindemellett továbbra is lehetséges a tájékoztatáshoz és az ellentételezéshez való jog gyakorlása a [DSD-vel] szerződéses viszonyban álló hulladékgyűjtő vállalkozásokkal szemben."

A megtámadott határozat

22 A Bizottság 2001. szeptember 17-én az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazása vonatkozásában indított eljárásban (COMP/34493 DSD,

COMP/37366 Hofmann + DSD, COMP/37299 Edelhoff + DSD, COMP/37291 Rechmann + DSD, COMP/37288 ARGE és öt egyéb vállalkozás + DSD, COMP/37287 AWG és öt egyéb vállalkozás + DSD, COMP/37526 Feldhaus + DSD, COMP/37254 Nehlsen + DSD, COMP/37252 Schönmakers + DSD, COMP/37250 Altvater + DSD, COMP/37246 DASS + DSD, COMP/37245 Scheele + DSD, COMP/37244 SAK + DSD, COMP/37243 Fischer + DSD, COMP/37242 Trienekens + DSD, COMP/37267 Interseroh + DSD ügyek) meghozta a 2001/837/EK határozatot (HL L 319., 1., a továbbiakban: megtámadott határozat, illetve határozat).

23 A Bizottság a megtámadott határozatban kifejtett értékelése kiindulópontjaként a DSD-nek a szolgáltatási szerződésével kapcsolatos nemleges megállapítás, illetve esetlegesen mentesítési határozat hozatala iránti kérelmét vette alapul.

A – *A DSD és a hulladékgyűjtő vállalkozások közötti szerződéses jogviszonyról*

24 A DSD saját maga nem foglalkozik a csomagolások gyűjtésével, hanem ezt a tevékenységet olyan hulladékgyűjtő vállalkozásokon keresztül folytatja, amelyekkel szolgáltatási szerződést kötött. A DSD e típusszerződés 1. cikkének alkalmazásában a kollektív rendszernek megfelelően meghatározott különböző körzetekben nagyjából tizenöt éves időszakokra az egyes hulladékgyűjtő vállalkozásokra bízza a csomagolások gyűjtését és szétválogatását (a továbbiakban: kizárólagossági kikötés a hulladékgyűjtő vállalkozás javára, illetve kizárólagossági kikötés; a megtámadott határozat (31), (44) és (52) preambulumbekezdése).

25 A hulladékgyűjtés az érintett fogyasztók lakóhelyének közelében elhelyezett konténerekben vagy a hulladékgyűjtő vállalkozás által a fogyasztóknak kiosztott műanyag zacskók, illetve tartályok elvitele vagy ürítése útján történik. E vállalkozás a konténerek és az azokban elhelyezett, illetve az általa összegyűjtött csomagolások

tulajdonosa. Az összegyűjtött anyagok szétválogatása a hulladékgyűjtő vállalkozások feladata, és általában valamely szakosodott hulladékválogató létesítményben történik. A DSD az egyes hulladékgyűjtő vállalkozások díjazását az egyes anyagfajták súlya, a szétválogatott hulladékok kezelési költsége, valamint a hulladékgyűjtés sikerességének mértéke szerint fizeti meg (a megtámadott határozat (32), (45) és (51) preambulumbekezdése).

26 A megtámadott határozat mellékesen megjegyzi, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások általában a nyomtatványokat (újságok és folyóiratok) a papír- és kartoncsomagolásokkal egy időben szállítják el. Eközben mivel az újságok elszállítása – amelyek a papírhulladékok 75%-át teszik ki – nem tartozik a DSD által vállalt feladatok közé, ezek gyűjtését a DSD nem is fizeti ki nekik (a megtámadott határozat (32) preambulumbekezdése).

B – *Az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében végzett értékelés*

27 A megtámadott határozat ezen értékelés során a szolgáltatási szerződést két szempontból vizsgálja meg.

1. *A hulladékgyűjtő vállalkozások javára kikötött kizárólagossági kikötés*

28 Először is a megtámadott határozat megjegyzi, hogy a DSD és a szerződéses partnerei között létrejött összes szolgáltatási szerződésbe foglalt, a hulladékgyűjtő vállalkozások javára kikötött kizárólagossági kikötés arra szolgál, hogy a többi hulladékgyűjtő vállalkozást megakadályozza abban, hogy szolgáltatást nyújtson a DSD-nek (a megtámadott határozat (122)–(124) preambulumbekezdése).

29 A fenti kikötésnek az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében történő elemzése érdekében a Bizottság először is a német fogyasztóktól történő csomagolásgyűjtési és -válogatási piacon fennálló helyzetet (a továbbiakban: fogyasztóktól történő hulladékgyűjtési piac) vizsgálja meg. E tekintetben a megtámadott határozat azt állapítja meg, hogy a DSD kezeli a Németországban összegyűjtendő csomagolások nagyjából 70%-át, és az utóbbi rendelkezik a fogyasztóktól történő hulladékgyűjtési piac keresletének legalább 80%-ával is. A DSD súlya tehát mind nemzeti szinten – ahol e vállalkozás alkotja az egyetlen kollektív rendszert –, mind a szolgáltatási szerződések által lefedett 500 területen meghatározó (a megtámadott határozat (126) és (127) preambulumbekezdése).

30 A megtámadott határozat a kínálat tekintetében továbbá azt hangsúlyozza, hogy számos piaci szereplő kínál hulladékgyűjtő-szolgáltatásokat. A határozat azt is kifejti, hogy „jelenleg meglehetősen valószínűtlen, hogy helygazdaságossági, illetve logisztikai okokból a DSD által már létrehozott egyéni fogyasztóktól történő hulladékgyűjtő-rendszeren kívül valamely másik rendszer is létrehozható legyen". Éppen ellenkezőleg, a határozat megjegyzi, hogy sokkal reálisabb azt feltételezni, hogy a potenciálisan versenyben álló kollektív rendszer és/vagy egyéni rendszer majd azokkal a vállalkozásokkal működik együtt, amelyek a szolgáltatási szerződés keretében jelenleg a DSD részére végeznek hulladékgyűjtő-szolgáltatásokat, mivel a háztartások közelében elhelyezett hulladékgyűjtő-rendszer keresztmetszete meglehetősen beszűkült". Vagyis a Bizottság szerint e vállalkozások csupán a háztartási gyűjtőhelyekhez hasonló helyeken – mint például kórházakban, illetve üzemi étkezdékben –, bizonyos logisztikai és csomagolási feltételek betartására is figyelemmel próbálhatnak a DSD-rendszerben használt konténereken felül hulladékgyűjtő-konténereket elhelyezni. A határozat mindemellett úgy véli, hogy ennek a lehetősége gazdasági szempontból viszonylag alacsony, és ezért kevéssé valószínű, hogy a szerződés időtartama alatt a nem szerződött hulladékgyűjtő vállalkozásoknak komoly lehetőségük lenne a DSD szolgáltatási szerződések által lefedett minden egyes szerződéses területen szolgáltatást nyújtani (a megtámadott határozat (127) és (128) preambulumbekezdése).

31 Egyébiránt a határozat azt is megjegyzi, hogy a kizárólagossági kikötés időtartamának a szolgáltatási szerződés versenyre gyakorolt hatása értékelésében meghatározó

szerepe van, tekintettel arra, hogy annak időtartama jelentős, ráadásul e kikötés hatásaként a DSD-vel nem szerződött hulladékgyűjtő vállalkozásoknak hosszú időn keresztül nem lesz lehetőségük arra, hogy a legjelentősebb német kollektív rendszer keresletének megfelelő szolgáltatást nyújthassanak (a megtámadott határozat (129) és (130) preambulumbekezdése).

32 A Bizottság elemzése végén megállapítja, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak a végső fogyasztók hulladékgyűjtési piacára lépése jelentősen akadályozott, amely nagymértékben hozzájárul a piacok nagy részének lezárásához a közösségi piac jelentős részén. Következésképpen a hulladékgyűjtő vállalkozások javára kikötött kizárólagossági kikötés az EK 81. cikk (1) bekezdésének értelmében versenykorlátozásnak minősül (a megtámadott határozat (132) preambulumbekezdése). Amikor az Elsőfokú Bíróság a DSD-nek e kérdésről tett fel kérdéseket, az utóbbi kijelentette, hogy ezen elemzést nem vitatja.

2. *A hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez való hozzáférésről*

33 Másodszor a megtámadott határozat azt vizsgálja, hogy a DSD versenytársainak milyen mértékben van hozzáférése a hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez. Ezzel kapcsolatosan a Bizottság megjegyzi, hogy szerinte akkor van szó az EK 81. cikk (1) bekezdésének értelmében versenykorlátozásról, „ha a szolgáltatási szerződés úgy került megszerkesztésre, hogy megakadályozza a DSD versenytársainak a hulladékgyűjtési infrastruktúrához való hozzáférését" (megtámadott határozat (133) preambulumbekezdése).

34 E kijelentést alátámasztandó a határozat egyrészt arra a tényre hivatkozik, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások berendezései „a háztartások közelében elhelyezett hulladékgyűjtő infrastruktúra beszűkültsége miatt a verseny szempontjából különleges jelentőségűek". A határozat megjegyzi, hogy ez a fajta hulladékgyűjtés fő szabály szerint közvetlenül a helyi közösség összes fogyasztója közelében történik

(gyűjtőrendszerek), kivéve az önkéntesen odaszállított hulladékgyűjtő-rendszereket (hulladéklerakók), amelyek csupán egy-egy helyen léteznek. A határozat azt is megjegyzi, hogy logisztikai okokból az egyéni fogyasztóktól való hulladékgyűjtés általában optimális költségfeltételek mellett csupán korlátozott számú hulladékgyűjtő vállalkozás által végezhető. A határozat továbbá kiemeli, hogy a helyek korlátozottsága, valamint az egyéni fogyasztók hulladékgyűjtéssel kapcsolatos megygyökerezett szokásai miatt anyagfajtánként egyetlen (például üveg-, papír-, illetve könnyű csomagolás) gyűjtőtartály helyezhető el a hulladékgyűjtő pontokon. E körülmények magyarázzák azt a tényt, hogy ugyanazon hulladékgyűjtő vállalkozás foglalkozik egyszerre a háztartási hulladék, valamint az újrahasznosítható anyagok gyűjtésével (a megtámadott határozat (92) és (93) preambulumbekezdésével együttesen olvasott (133) preambulumbekezdése). Másrészről a határozat emlékeztet azon aggodalmakra, amelyeket a versenytársak a Hivatalos Lapban közzétett közlemény megjelenését követően hangoztattak. A Bizottság itt arra utal, hogy e tárgyban több érdekelt harmadik személy jelezte, hogy a DSD által benyújtott első kötelezettségvállalásokkal ellentétben (lásd a 17. pontot) az utóbbi vállalkozás nem tette lehetővé harmadik személyek számára, hogy szabadon hozzáférhessenek szerződő partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseihez, mivel e berendezések közös használatát saját hozzájárulásához kötötte (a megtámadott határozat (76) és (77) preambulumbekezdésével együttesen olvasott (133) preambulumbekezdése).

35 E körülmények között a megtámadott határozat arra hívja fel a figyelmet, hogy a DSD az első időkben azt kérte, hogy harmadik személyek csupán az ő beleegyezésével használhassák közösen a hulladékgyűjtő-berendezéseket. A határozat mindemellett megjegyzi, hogy a Bizottság 1997. augusztus 21-i levelét követően – amely azt jelezte, hogy ez a magatartás az EK 82. cikkbe ütközhet – a DSD lemondott arról, hogy ahhoz való hozzájárulásához ragaszkodjon, hogy harmadik személyek is használhassák szerződő partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseit (lásd a 20. és 21. pontot). A határozat továbbá azt is kifejti, hogy „[a]z is aggályos, ha a DSD olyan magatartást tanúsít, amely harmadik személyeket közvetlenül arra kötelez, hogy e használat ellentételezéseképpen díjat fizessenek és/vagy beleszólása legyen a hulladékgyűjtő vállalkozások és a harmadik személyek között a hulladékgyűjtő konténerek közös használatáért fizetendő méltányos díjszabásról szóló tárgyalásokba". Emellett a határozat azt sem felejti el megemlíteni, hogy a DSD szerződéses partnerei berendezéseinek közös használata esetében

szabadon tárgyalhat az utóbbi vállalkozásoknak fizetendő díjak csökkentéséről, és ellenőrizheti, hogy e vállalkozások harmadik személyeknek nyújtott szolgáltatást egyáltalán ne számlázhassanak ki a részére (a megtámadott határozat (136)–(138) preambulumbekezdése).

36 Figyelembe véve e kötelezettségvállalásokat és helyesbítéseket, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a szolgáltatási szerződés nem tartalmaz a DSD javára szóló kizárólagossági kikötést, és hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak lehetőségük van a DSD versenytársai számára szolgáltatást nyújtani. A határozat kiemeli, hogy „[a] szolgáltatási szerződés nem jár tehát a DSD versenytársainak a hulladékgyűjtési infrastruktúrából való kizárásával, és ezért az [EK] 81. cikk (1) bekezdése értelmében nem áll fenn versenykorlátozás" (a megtámadott határozat (134) és (139) preambulumbekezdése).

C – *Az EK 81. cikk (3) bekezdésével kapcsolatos értékelés*

37 Annak megállapítása érdekében, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdése nem alkalmazható a szolgáltatási szerződésre, a megtámadott határozat a hulladékgyűjtő vállalkozások javára kikötött kizárólagossági kikötést az EK 81. cikk (3) bekezdésében felsorolt feltételek fényében vizsgálja meg.

38 Ennek keretében a megtámadott határozat úgy ítéli meg, hogy e kikötés hozzájárul a termelés javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, mivel lehetővé teszi a környezetvédelmi célkitűzéseknek való megfelelést (a megtámadott határozat (142)–(146) preambulumbekezdése), ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztóknak a belőle eredő előnyből való méltányos részesedését (a megtámadott határozat (147)–(149) preambulumbekezdése).

39 Ezenfelül a szolgáltatási szerződésben előírt kizárólagossági jogviszony elengedhetetlen jellege kapcsán a megtámadott határozat hangsúlyozza, hogy a DSD-rendszer bevezetése jelentős beruházásokkal jár a hulladékgyűjtő vállalkozások részéről, amelyek részére a DSD-nek a szerződés időtartamával kapcsolatosan bizonyos biztosítékokat kell nyújtania ahhoz, hogy a beruházások értékcsökkenése leírható legyen, illetve azok megtérülhessenek. A Bizottság a vizsgálatot követően mindemellett úgy véli, hogy szükség van a kizárólagossági jogviszony eredetileg előírt időtartamának csökkentésére, és annak lejártát 2003. december 31-ben kell meghatározni (a megtámadott határozat (150)–(157) preambulumbekezdése).

40 Végül a megtámadott határozat azt vizsgálja meg, hogy a kizárólagossági kikötés nem szüntetheti-e meg a versenyt az egyéni fogyasztói hulladékgyűjtési piacon. E tekintetben a Bizottság azzal kezdi, hogy megjegyzi, hogy a DSD-rendszerhez nem tartozó hulladékgyűjtő vállalkozások még mindig kaphatnak megrendeléseket valamelyik egyéni rendszertől. Ez viszont csupán a háztartásihulladék-gyűjtési piac mezsgyéjén, bizonyos összetételű csomagolások és lerakóhelyek tekintetében lehetséges (a megtámadott határozat (159) preambulumbekezdése).

41 Ezenfelül a Bizottság megjegyzi, hogy a háztartásihulladék-gyűjtési piacot az jellemzi, hogy az gazdaságilag akkor kifizetődő, ha egy szerződés által fedett terület egészét egyetlen hulladékgyűjtő vállalkozás látja el, és sok esetben a területi felosztás, a hulladékgyűjtő infrastruktúrák jellege, valamint a fogyasztók meggyökeresedett szokásai miatt nem kifizetődő több háztartási hulladékgyűjtő-berendezést elhelyezni. A Bizottság szerint a háztartások közelében elhelyezett hulladékgyűjtő-tartályok beszűkült keresztmetszetet képeznek. Álláspontja szerint ésszerűen vélhető úgy, hogy a DSD-rendszer versenytársaiként fellépő kollektív rendszerek, illetve részben az egyéni rendszerek is gyakran a DSD-vel szerződés alapján hulladékgyűjtést végző vállalkozásokkal fognak együttműködni. Ezen elemzés alapján a Bizottságnak lehetősége van arra, hogy emlékeztessen a DSD szerződéses partnerei által elhelyezett hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának szükségességére, tekintettel arra, hogy „a DSD-vel szolgáltatási szerződést kötött vállalkozások által létrehozott infrastruktúrákhoz való szabad és akadálymentes hozzáférés meghatározó tényezőnek számít mind a [fogyasztói] csomagolásihulladék-gyűjtési és -válogatási szolgáltatások iránti kereslet élénkítése, mind a [fogyasztói]

csomagolási hulladék visszaváltásának és hasznosításának a szolgáltatási láncban feljebb lévő (upstream) vertikális piacán fennálló verseny élénkítése tekintetében" (a megtámadott határozat (162) preambulumbekezdése). A határozat e tekintetben emlékeztet arra, hogy a szolgáltatási szerződés nem kötelezi kizárólagosan a hulladékgyűjtő vállalkozásokat a DSD-vel szemben, és a DSD több kötelezettségvállalást is tett, többek között azt, hogy tartózkodik a hulladékgyűjtő vállalkozások arra való kötelezésétől, hogy a hulladékgyűjtő-berendezéseket kizárólag a szolgáltatási szerződés teljesítésére használják, illetve a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén nem indít harmadik személyek ellen jogsértés megszüntetése iránti keresetet (a megtámadott határozat (158)–(163) preambulumbekezdése).

D – *A Bizottság által a mentesítési határozat kibocsátásához kapcsolt kötelezettségek*

42 Annak érdekében, hogy az előre látható versenyre gyakorolt hatások hatékonyan megvalósuljanak, és hogy az EK 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott mentesség megadásának feltételei megvalósuljanak, a Bizottság szerint szükség van arra, hogy a szolgáltatási szerződéssel kapcsolatos mentesítési határozathoz a 17. rendelet 8. cikkének értelmében kötelezettségeket kapcsoljon (a megtámadott határozat (164) preambulumbekezdése).

43 A DSD-vel szemben a megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában meghatározott első kötelezettség, miszerint „a DSD nem akadályozza meg a hulladékgyűjtő vállalkozásokat abban, hogy a DSD versenytársaival olyan szerződést kössenek, amely lehetővé teszi számukra a hulladékgyűjtők, illetve a használt kereskedelmi csomagolások szétválogatására szolgáló tartályok és egyéb berendezések használatát, és hogy e szerződéseket betartsák".

44 A második kötelezettséget a határozat 3. cikkének b) pontja tartalmazza, amelynek értelmében „a DSD nem követelheti, hogy a DSD versenytársaival a hulladékgyűjtő, illetve a használt kereskedelmi csomagolások szétválogatására szolgáló tartályok és egyéb berendezések közös használatára vonatkozó szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozások a DSD-rendszeren kívül összegyűjtött csomagolások mennyiségéről információt nyújtsanak".

45 Annak indokolására, hogy ezek a kötelezettségek mennyiben kikényszeríthetők a DSD azon kötelezettségvállalásának ellenére, miszerint versenytársainak megengedi, hogy használják a hulladékgyűjtő-berendezéseket, a megtámadott határozat az ezen infrastruktúrákhoz való szabad hozzáférésnek a verseny fennmaradásával kapcsolatos alapvető jelentőségére, valamint a DSD-nek a (71) preambulumbekezdésben említett kötelezettségvállalásával kapcsolatos fenntartásaira hivatkozik (a megtámadott határozat (164) preambulumbekezdése).

E – *Végkövetkeztetések*

46 A DSD által benyújtott kötelezettségvállalásokra, valamint a határozathoz kapcsolt kötelezettségekre tekintettel a megtámadott határozat megállapítja, hogy a hulladékgyűjtő infrastruktúrákhoz való szabad és akadálymentes hozzáférés gyakorlatban lehetséges. A határozat szerint mind a DSD-rendszerrel versenyben lévő kollektív rendszereknek, mind az egyéni hulladékgyűjtő-rendszereknek valós lehetőségük van arra, hogy belépjenek a háztartásihulladék-gyűjtési piacra. E lehetőségek továbbá hozzájárulnak a piaci verseny élénkítéséhez szükséges feltételek megteremtéséhez a háztartási csomagolások visszaváltásának és hasznosításának szervezési láncában feljebb lévő (upstream) piacán (a megtámadott határozat (176)–(178) preambulumbekezdése).

47 Következésképpen a megtámadott határozat megállapítja, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások javára a szolgáltatási szerződésben kikötött kizárólagossági kikötés megfelel az EK 81. cikk (3) bekezdésében foglalt alkalmazási feltételeknek (a megtámadott határozat (179) preambulumbekezdése). A Bizottság a megtámadott határozat 2. cikkében megjegyzi, hogy „az [EK] 81. cikk (3) bekezdése rendelkezéseinek értelmében [...] az [EK] 81. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek alkalmazásától el lehet tekinteni a kizárólagossági viszonyt előíró egyéni szolgáltatási szerződések tekintetében, amennyiben azok hatálya nem lépi túl a 2003. év végét", és hogy „a mentesítés 1996. január 1-jétől 2003. december 31-ig hatályos".

48 Ehhez a mentesítéshez a fent hivatkozott két kötelezettség kapcsolódik (lásd a 43. és 44. pontot), amelyet a határozat 3. cikke határoz meg először is annak érdekében,

hogy biztosítsa a szolgáltatási szerződések aláíróinak infrastruktúrájához való hozzáférést, valamint hogy megakadályozza a versenynek az érintett piacokról való kiszorítását, másodszor is, hogy lehetővé tegye a DSD versenytársai számára, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata során részükre összegyűjtött csomagolásokat szabadon felhasználhassák. Ezek a kötelezettségek elengedhetetlenek annak megakadályozásához, hogy a verseny megszűnjön az érintett piacokon, és azok pontosítják a DSD által vállalt kötelezettségvállalásokat, ami lehetővé teszi a kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos jogbiztonság biztosítását (a megtámadott határozat (182) preambulumbekezdése).

49 Végül a megtámadott határozat megjegyzi, hogy amennyiben valamely illetékes német bíróság olyan ítéletében, amely ellen nincs jogorvoslat, a Bizottság álláspontjával ellentétben azt állapítja meg, hogy a szolgáltatási szerződést aláíró vállalkozások hulladékgyűjtő-berendezéseinek harmadik személyek általi használata nem összeegyeztethető a csomagolási rendelettel, ez a tény azon tényállás jelentős módosításával járna, amelyre a jelen határozat alapul, és ebben a helyzetben a Bizottság kénytelen lenne újból megvizsgálni az EK 81. cikk (3) bekezdése feltételeinek a szolgáltatási szerződésekre való alkalmazhatóságát, és adott esetben vissza kellene vonnia a mentességet (a megtámadott határozat (183) preambulumbekezdése).

F – *Rendelkező rész*

50 A [határozat] rendelkező rész[ének] 1. cikke a Bizottságnak a létesítő okirattal és az úgynevezett biztosítéki szerződésekkel kapcsolatban fennálló álláspontját fejti ki, amelyeket a DSD a szolgáltatási szerződésekkel egy időben jelentett be:

„Az akta jelenlegi ismeretére támaszkodva és az DSD által benyújtott kötelezettségvállalásra tekintettel a Bizottság megállapítja, hogy az [EK] 81. cikk (1) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése értelmében nem áll fenn semmilyen indok a létesítő okirattal, valamint a biztosítéki szerződésekkel szembeni eljárásra."

51 A megtámadott határozat 2. cikke mentesíti a szolgáltatási szerződést:

„Az [EK] 81. cikk (3) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése értelmében az [EK] 81. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek alkalmazásától el lehet tekinteni a kizárólagossági viszonyt előíró egyéni szolgáltatási szerződések tekintetében, amennyiben azok hatálya nem haladja meg a 2003. év végét."

A mentesség 1996. január 1-jétől 2003. december 31-ig hatályos."

52 A Bizottság a határozat 3. cikkében a fent hivatkozott mentességhez két kötelezettséget kapcsol:

„A 2. cikkben előírt mentességhez az alábbi kötelezettségek kapcsolódnak:

a) A DSD nem akadályozza meg a hulladékgyűjtő vállalkozásokat abban, hogy a DSD versenytársaival olyan szerződést kössenek, amely lehetővé teszi számukra a hulladékgyűjtő, illetve a használt kereskedelmi csomagolások szétválogatására szolgáló tartályok és egyéb berendezések használatát, és hogy e szerződéseket betartsák;

b) a DSD nem követelheti, hogy a DSD versenytársaival a hulladékgyűjtő, illetve a használt kereskedelmi csomagolások szétválogatására szolgáló tartályok és egyéb berendezések közös használatára vonatkozó szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozások információt nyújtsanak a DSD-rendszeren kívül összegyűjtött csomagolások mennyiségéről."

Az eljárás és a felek kérelmei

53 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2001. november 27-én benyújtott keresetlevelével a felperes az EK 230. cikk (4) bekezdése értelmében a megtámadott határozat megsemmisítése iránt keresetet nyújtott be.

54 Az Elsőfokú Bíróság Hivatala által 2002. február 26-án nyilvántartásba vett kérelmével a DSD versenytársa, a Landbell für Rückhol-SystemeAG (a továbbiakban: Landbell) kollektív rendszer, beavatkozási kérelmet terjesztett elő a Bizottság kérelmének támogatása iránt. E beavatkozási kérelemről értesítették a feleket, amelyek az előírt határidőben megtették észrevételeiket.

55 2002. június 17-i végzésével az Elsőfokú Bíróság ötödik tanácsának elnöke engedélyezte a Landbell beavatkozását, aki 2002. október 9-én benyújtotta észrevételeit.

56 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (első tanács) megnyitotta a szóbeli szakaszt, és a pervezető intézkedések keretében felszólította a feleket, hogy a tárgyalás során szóban válaszoljanak az általa feltett kérdésekre.

57 Az Elsőfokú Bíróság a 2006. június 11-i és 12-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és az Elsőfokú Bíróság kérdéseire adott válaszaikat.

58 A felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 3. cikkének a) és b) pontját;

– másodlagosan semmisítse meg az egész megtámadott határozatot;

– semmisítse meg a DSD-nek a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalását;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

59 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

60 A Landbell azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

61 A felperes keresete alátámasztására négy jogalapra hivatkozik. Az első jogalap arra a tényre vonatkozik, hogy a megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában előírt kötelezettség megsérti az EK 81. cikk (3) bekezdését, valamint az arányosság elvét. A második jogalap arra a tényre hivatkozik, hogy ez a kötelezettség megsérti az EK 86. cikk (2) bekezdését. A harmadik jogalap arra a tényre hivatkozik, hogy a megtámadott határozat 3. cikkének b) pontjában előírt kötelezettség megsérti az EK 81. cikk (3) bekezdését, valamint az EK 86. cikk (2) bekezdését. A felperesnek a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalása megsemmisítése iránti kérelmére vonatkozó negyedik jogalap az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapvető jogának megsértésére hivatkozik.

A – *A megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában előírt, az EK 81. cikk (3) bekezdését, valamint az arányosság elvét sértő kötelezettségről*

62 A felperes úgy véli, hogy a megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában előírt kötelezettség (a továbbiakban: első kötelezettség), miszerint „a DSD nem akadályozza meg a hulladékgyűjtő vállalkozásokat abban, hogy a DSD versenytársaival olyan szerződést kössenek, amely lehetővé teszi számukra a hulladékgyűjtők, illetve a használt kereskedelmi csomagolások szétválogatására szolgáló tartályok és egyéb berendezések használatát, és hogy e szerződéseket betartsák", megsérti az EK 81. cikk (3) bekezdését, valamint az arányosság elvét. Jogalapját lényegében három részre osztja.

63 Először is a felperes fenntartja, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdésére figyelemmel nincs objektíve szükség az első kötelezettségre, tekintettel arra, hogy a hulladékgyűjtő és -válogató berendezések (a továbbiakban: a hulladékgyűjtő-berendezések) közös használata nem elengedhetetlen a DSD versenytársai tevékenységének folytatásához. A felperes a maga részéről azt állítja, hogy a megtámadott határozat indokolása ezzel a kérdéssel kapcsolatosan nem megfelelő.

64 Másodszor, a felperes a Bizottság ellenkérelmében előadott érvelésére válaszolva arra hivatkozik, hogy Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdésének, illetve az EK 82. cikk megsértésének állítólagos veszélyére való hivatkozása teljesen elméleti, és nem szolgálhat az első kötelezettség indokolásául, amelynek egyébként is csak az lehet a célja, hogy megelőzze a verseny kiszorítását arról a piacon, amelyen valamely versenykorlátozás előzőleg megállapításra került.

65 Harmadszor, a felperes arra hivatkozik, hogy az első kötelezettség aránytalan, elsősorban arra hivatkozással, hogy a hulladékgyűjtő-berendezéseknek a fenti kötelezettséggel előírt közös használata ellentétes a csomagolási rendelettel; másodsorban, hogy az első kötelezettség a verseny torzulását idézi elő a felperes hátrányára; harmadsorban, hogy a fenti kötelezettség veszélyezteti a Der Grüne Punkt védjegy sajátos célját; negyedsorban, e kötelezettség megsérti a felperesnek az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez fűződő alapvető jogát.

66 A felperes, mielőtt kifejtené érveit, elöljáróban kifejti azokat az indokokat, amelyek miatt a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatához való hozzájárulására szükség van.

67 Ezen indokokat az első jogalap fent hivatkozott három részének vizsgálatát megelőzően kell megvizsgálni.

1. *A DSD hozzájárulása megszerzésének szükségességéről a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén*

a) A felek érvei

68 A felperes arra hivatkozik, még ha jogilag nem az ő tulajdonában állnak is az első kötelezettségben meghatározott hulladékgyűjtő-berendezések, ezeket mégis úgy kell

tekinteni, hogy a DSD-hez tartoznak, tekintettel arra, hogy azok beszerzését az utóbbi finanszírozta, továbbá e berendezések a DSD-rendszer részét képezik, és azok a Der Grüne Punkt védjegyet viselik. Következésképpen azon hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseinek közös használata, amelyek szolgáltatási szerződést kötöttek a DSD-vel, csak az utóbbi hozzájárulásával történhet.

69 A hozzájárulás szükségességének megállapítása érdekében a felperes először is arra a tényre hivatkozik, hogy ő finanszírozta a DSD-rendszer által használt berendezések beszerzését. Ezzel kapcsolatosan többek között a szolgáltatási szerződés 7. cikkének (1) bekezdésére hivatkozik, miszerint a DSD által a hulladékgyűjtő vállalkozásnak nyújtott díjazás az e vállalkozás által nyújtott összes szolgáltatás ellentételezését képezi, amely különösen a hulladékgyűjtő-tartályok rendelkezésre bocsátását, a csomagolások szállítását és szétválogatását, valamint a hulladék rendelkezésre bocsátását foglalja magában. A felperes ezenfelül a Landgericht Köln 1997. március 18-i ítéletére hivatkozik, amely megállapítja, hogy a DSD valamely versenytársa a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén a DSD-rendszerből hasznot húz, és az ilyen használat csak „a [DSD] beleegyezését követően (fizetség ellenében) lehetséges". A felperes a Bürgerliches Gesetzbuch (német polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BGB) jóhiszemű teljesítés elvéről szóló 242. szakaszára hivatkozik, amely hosszú távú szerződéses kapcsolatok, illetve szoros gazdasági együttműködés esetén a különös gondossággal való eljárás kötelezettségéről rendelkezik a szerződő felekkel szemben.

70 A hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén továbbá azért is szükség van a felperes beleegyezésére, hogy a csomagolási rendeletben mind a teljes területi lefedettség biztosításának, mind a hasznosítási mérték betartásának szükségességével, illetve az egyes Landok tekintetében a hulladék mennyiségére vonatkozó adatok bizonyításával kapcsolatosan előírt kötelezettségeit betarthassa (a szolgáltatási szerződés 10. cikkének második mondata; a szolgáltatási szerződés negyedik módosításának 1.1. és 1.5.1. pontja, valamint a Verwaltungsgericht Gießen [a gießeni közigazgatási bíróság] 2001. január 31-i ítélete). Ez a beleegyezés annak biztosítása érdekében is szükséges, hogy a fogyasztók a DSD-rendszer részét képező és a Der Grüne Punkt logót viselő csomagolásokat ténylegesen az ennek megfelelő – vagyis a fenti logóval ellátott – rendszerbe helyezzék el.

71 A Bizottság és a Landbell hangsúlyozzák, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések finanszírozása kizárólag a szolgáltatási szerződés logikájába illeszkedik, amely meghatározza a megrendelt szolgáltatásokat és az azok ellentételezéseként fizetendő díjat. Ráadásul a felperes a közigazgatási eljárás során nem hivatkozott a BGB 242. szakaszára, illetve jelenlegi álláspontja ellentétes azzal, amit előzőleg e kérdéssel kapcsolatosan kifejtett. Ezen túlmenően a rendeletben előírt kötelezettségek a DSD-re nézve ugyanúgy alkalmazandók, mint a többi ugyanilyen helyzetben lévő piaci szereplőre, továbbá a Der Grüne Punkt védjegy hulladékgyűjtő-berendezéseken való feltüntetésének nincs akkora jelentősége a fogyasztók szempontjából, akik e berendezéseket lényegében a hasznosítandó anyag fajtája szerint azonosítják. A Landbell továbbá megemlíti, hogy a Land Hessen összes helyi önkormányzata beleegyezett abba, hogy kollektív rendszerük a DSD-rendszer hulladékgyűjtő-berendezéseit használja.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

72 A megtámadott határozatból kiderül, hogy a DSD a közigazgatási eljárás során arra vállalt kötelezettséget a Bizottsággal szemben, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásokat nem kötelezi arra, hogy kizárólag a DSD-rendszer részére nyújtsanak szolgáltatást, továbbá arra, hogy saját berendezéseiket kizárólag szolgáltatási szerződés teljesítésére használják (lásd a 17. pontot). Ezenfelül a DSD arra is kötelezettséget vállalt a Bizottsággal szemben, hogy nem teszi beleegyezésétől függővé azt, hogy a DSD szerződéses partnereinek hulladékgyűjtő-berendezéseit harmadik személyek használhassák (lásd a 21. pontot).

73 Ezek a kötelezettségvállalások egyrészről a DSD szerződéses partnereit képező hulladékgyűjtő vállalkozásokra vonatkoznak, másrészt azokra a vállalkozásokra, amelyek a DSD szerződéses partnereinek hulladékgyűjtő-berendezéseihez kívánnak hozzáférni. E kötelezettségvállalások a Bizottság által a közigazgatási eljárás során hangoztatott, arra vonatkozó aggodalmakra adnak választ, miszerint a szolgáltatási szerződésre mind az EK 81. cikk (1) bekezdése – amennyiben az a DSD javára szóló kizárólagossági kikötést tartalmazna a harmadik személyek a hulladékgyűjtő-berendezésekhez való hozzáférésével kapcsolatosan (lásd a 35. pontot) –, mind az

EK 82. cikk – amennyiben megállapítást nyerne, hogy a DSD azon szándéka, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatát beleegyezésétől kívánja függővé tenni, az EK 82. cikk hatálya alá esik (lásd a 20. pontot) – esetlegesen alkalmazható lenne.

74 A DSD a Bizottság aggodalmainak orvoslása érdekében tette a fent hivatkozott kötelezettségvállalásokat. Ezzel kapcsolatban különösen a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalás figyelemre méltó, mivel a DSD e kötelezettségvállalása a Bizottság azzal kapcsolatosan kifejezett aggodalmát érinti, miszerint a DSD kezdetben a szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseinek harmadik személyek általi közös használatát beleegyezésétől kívánta függővé tenni (a megtámadott határozat (57), (58), (136) és (137) preambulumbekezdése). E kötelezettségvállalás célja tehát a Bizottság megnyugtatása volt, biztosítva, hogy a DSD tartózkodik a Landgericht Köln 1997. március 18-i ítélete tárgyát képező jogsértés megszüntetése iránti eljárástól, amelyet a DSD a német tisztességtelen piaci versenyről szóló törvény alapján indított egy olyan versenytárs vállalkozással szemben, amely ingyenesen szándékozta használni a DSD-rendszer bizonyos hulladékgyűjtő-berendezéseit.

75 Meg kell állapítani, hogy a DSD által javasolt kötelezettségvállalásokat a Bizottság figyelembe vette a DSD által bejelentett szolgáltatási szerződés értékelésénél. Ez igaz mind az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében a hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez való hozzáféréssel kapcsolatos esetleges versenykorlátozás vizsgálatára (lásd a fenti 33–36. pontot, valamint a megtámadott határozat (133)–(140) preambulumbekezdését), mind a verseny lehetséges fenntartása EK 81. cikk (3) bekezdése értelmében való értékelésének elemzésére (lásd a fenti 41. pontot, valamint a megtámadott határozat (158)–(163) preambulumbekezdését). A határozatban a Bizottság például kifejezetten a kötelezettségvállalásokra utal, amikor megállapítja, hogy a szolgáltatási szerződés a hulladékgyűjtő vállalkozásokat nem kizárólagosan kötelezi a DSD-vel szemben, ezért szolgáltatásaikat szabadon és akadálymentesen ajánlhatják fel a DSD versenytársai számára (lásd a 46. pontot és a megtámadott határozat (176) preambulumbekezdését).

76 A közigazgatási eljárás lezárulása után a felperes mégis azzal próbál érvelni az Elsőfokú Bíróság előtt, hogy hulladékgyűjtő-berendezései közös használatához a szerződéses partnereinek szükségük van a beleegyezésére.

77 A felperes először is arra hivatkozik, hogy erre azért van szükség, mert a szolgáltatási szerződés alapján fizetett díjazás révén részt vett a DSD-rendszer keretében használt hulladékgyűjtő-berendezések finanszírozásában. Ezzel kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy a DSD-rendszer az első olyan kollektív rendszer, amelyet Németország egész területén engedélyeztek, és gazdasági súlya igen jelentős, mivel a DSD-rendszer által összegyűjtött csomagolásmennyiség az összes összegyűjtendő csomagolás nagyjából 70%-ával rendelkezik, a háztartási hulladékgyűjtés piaca keresletének pedig legalább 80%-át látja el (lásd a fenti 29. pontot). Magától értetődő tehát, hogy a csomagolások összegyűjtésével és szétválogatásával foglalkozó hulladékgyűjtő vállalkozások bevételeinek első és fő – ha nem az egyetlen – forrása a DSD.

78 Mindemellett a felperes nem vitatja, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak és nem a DSD-nek kellett kivitelezniük a csomagolások összegyűjtéséhez és szétválogatásához szükséges beruházásokat (a megtámadott határozat (151) preambulumbekezdése). A DSD azt sem vitatja, hogy a válogatóberendezések beszerzéséhez, amelyek ez idáig nem is léteztek, a hulladékgyűjtő vállalkozások jelentős beruházására volt szükség (a megtámadott határozat (53) preambulumbekezdése). Egyébként a Bizottság azért hagyta jóvá, hogy a DSD által a hulladékgyűjtő vállalkozások javára szóló kizárólagossági kikötés időtartama meglehetősen hosszú maradhasson, hogy e vállalkozások számára lehetőség legyen beruházásaik értékcsökkenésének – amelyeknek értéke nagyjából tízmilliárd német márka (DEM) összegben került megállapításra – a szolgáltatási szerződés fennállása alatti leírására (lásd a fenti 39. pontot). A kikötésnek tehát az a célja, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások részére az általuk kivitelezett beruházások megtérülését biztosítsa, és nem az, hogy a DSD valamiféle ellenőrzési jogra tegyen szert e beruházások használata kapcsán.

79 A szolgáltatási szerződés vizsgálata alapján továbbá megállapítható, hogy a DSD csupán a fent hivatkozott kizárólagossági kikötésen keresztül viseli a DSD-rendszer

felállításához szükséges beruházások kockázatait. A DSD tehát nem vállal felelősséget a hulladékgyűjtő vállalkozással szemben a rendszer működtetéséből eredő kockázatokért (a szolgáltatási szerződés 5. cikkének (1) bekezdése). Ráadásul a szolgáltatási szerződés felmondása esetén a DSD nem veszi át a hulladékgyűjtő vállalkozás beruházását, illetve ezen a címen nem fizet kártérítést (a szolgáltatási szerződés 9. cikkének (3) és (4) bekezdése). Ezen túlmenően a szolgáltatási szerződés 7. cikkének (1) bekezdéséből az derül ki, hogy a DSD által a szerződéses partnereinek fizetett díj az összegyűjtött csomagolás súlyával arányos, ami azt jelenti, hogy amennyiben valamely vállalkozás a továbbiakban a csomagolásokat nem a DSD részére gyűjti, az utóbbi a megvalósított beruházások címén nem is fizet semmit a hulladékgyűjtő vállalkozásnak.

80 Egyébiránt a DSD nem hajlandó figyelembe venni azt a tényt, hogy közös használat esetén a Bizottság a megtámadott határozatban kifejezetten elismeri ahhoz való jogát, hogy ellenőrizze, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások által harmadik személyeknek nyújtott szolgáltatások egyike se kerüljön részére kiszámlázására, és lehetővé teszi számára, hogy ilyen esetben következésképpen csökkentse a szerződéses partnereinek járó díjazást (lásd a 35. pontot). Ezek a kikötések lehetővé teszik annak biztosítását, hogy a közös használat a hulladékgyűjtő vállalkozások díjazása tekintetében ne a DSD kárára történjen. Így tehát nem jöhet létre a gyűjtőberendezések „ingyenes használata", amint az a Landgericht Köln ítéletében olyan időszakban került megállapításra, amikor a német csomagolási rendelet még nem került módosításra, illetve amikor még a DSD-nek nem volt lehetősége arra, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások részére fizetendő díjat a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának arányában csökkenthesse.

81 Végül a BGB 242. cikkére vonatkozó érvvel kapcsolatosan, amely a felperes szerint a szerződő felekkel szemben a különös gondossággal való eljárás kötelezettségét írja elő, ám amelyből nehezen lehet levezetni, hogy ez a kötelezettség milyen módon támaszthatja alá annak szükségességét, hogy a DSD a közös használatba beleegyezzen, ezért az Elsőfokú Bíróság csupán azt állapíthatja meg, hogy a német jogra vonatkozó fenti érvet a felperes a közigazgatási eljárás során nem hozta fel, és ezért nem kifogásolható a Bizottsággal szemben, hogy azt a megtámadott határozat elfogadása során nem vette figyelembe.

82 Következésképpen az a tény, hogy a DSD volt az első olyan kollektív rendszer, amely hulladékgyűjtő vállalkozások útján kezdett működni, és e vállalkozások bevételeinek fő – sőt, talán egyetlen – forrásává vált, nem indokolja megfelelően azt, hogy a közös használat esetén a DSD beleegyezését kelljen kérni.

83 Másodszor is a felperes fenntartja, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén beleegyezésére azért van szükség, hogy betarthassa a csomagolási rendeletből eredő kötelezettségeket, illetve hogy biztosítani tudja, hogy a DSD-rendszerhez tartozó csomagolásokat a fogyasztók ténylegesen e rendszerbe helyezzék el.

84 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a rendeletből eredő kötelezettségek ugyanúgy vonatkoznak a DSD-re, mint más kollektívrendszer-üzemeltetőkre. Ráadásul a szolgáltatási szerződésnek a DSD által hivatkozott rendelkezései alapján nem megállapítható a DSD azon joga, hogy szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseinek közös használatát beleegyezésétől tegye függővé. A szolgáltatási szerződés 10. cikkének második mondata nem a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatára vonatkozik, hanem a DSD-rendszer felépítésének módosítására, és e rendelkezés csupán annak megemlítésére szorítkozik, hogy a rendszer jelenlegitől eltérő felépítéséhez a szerződéses partnerek, valamint az érintett helyi közösség beleegyezése szükséges. Amint az alábbiakban kifejtésre kerül, a közös használat nem akadályozza meg a DSD-rendszert a rendelet értelmében vett kötelezettségeinek betartásában (lásd a 161–170. pontot). Ráadásul a szolgáltatási szerződés negyedik módosításának jelen ügyben releváns 1.1. és 1.5.1. pontja nem a csomagolásokra vonatkozik, hanem „a csomagolásnak nem minősülő egyéb anyagokra". Ezen túlmenően a Verwaltungsgericht Gießen 2001. január 31-i ítéletében nem vizsgálta, hogy szükség van-e a DSD beleegyezésére a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatához, hanem pusztán azt állapította meg, hogy a Lahn-Dill-Kreisnek (lahn-dilli járás) meg kellett egyeznie a felperessel megvalósított hulladékgyűjtésről és –hasznosításról, mivel az nem felelt meg a csomagolási rendelet 6. cikkének (3) bekezdésében meghatározott rendszernek.

85 Egyébként a Der Grüne Punkt védjegynek a csomagolások összegyűjtése során betöltött szerepe fenntartása állítólagos szükségességével kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy az aktából az derül ki, hogy számos hulladékgyűjtő-berendezés nem is viseli e védjegyet (lásd a 189. pontot). Ráadásul a fogyasztók a tartályokat nem a védjeggyel, hanem a csomagolás fajtájával (kereskedelmi csomagolóeszközök), illetve még inkább a különböző hulladékgyűjtő-berendezésekben elhelyezendő anyag fajtájával társítják (könnyű anyagok, papír/kartonpapír, üveg, stb.). A megtámadott határozatban hivatkozott nyomtatott kiadványok (újságok és folyóiratok), illetve a papír és kartonpapír csomagolóeszközök közös gyűjtésének példája jól szemlélteti a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának lehetőségét anélkül, hogy szükség lenne e berendezéseken a Der Grüne Punkt védjegy esetleges feltüntetésére (lásd a 26. pontot).

86 Ennélfogva az a tény, hogy a DSD létesítette az első olyan kollektív rendszert, amely saját rendszerébe integrálta a hulladékgyűjtő-berendezéseket, illetve rendszere megkülönböztetése céljából a Der Grüne Punkt védjegyet használta, nem indokolja megfelelően azt a jogát, hogy a közös használat esetén beleegyezését kelljen kérni.

87 Mindenesetre, még ha feltételezzük is, hogy a felperes jogosan hivatkozik azon jogára, hogy szerződéses partnereinek hulladékgyűjtő-berendezései harmadik személyek általi közös használatához szükség van a beleegyezésére – amely, mint az a fenti pontokban kiderült, egyáltalán nem került bizonyításra – az Elsőfokú Bíróság csupán azt állapíthatja meg, hogy a felperes a közigazgatási eljárás során kijelentette, hogy lemond arról, hogy e jogával éljen. A határozat (72) preambulumbekezdésében meghatározott egyik kötelezettségvállalásával kapcsolatos különleges érvre is figyelemmel – amelyet a továbbiakban fogunk megvizsgálni (lásd a 218. és azt követő pontokat) – a felperes nem vitatja a közigazgatási eljárás során a Bizottság által kifejtett aggodalmakra válaszul felajánlott különböző kötelezettségvállalások érvényességét, illetve jogszerűségét.

88 E kötelezettségvállalások célja a DSD által bejelentett szolgáltatási szerződés tartalmának pontosítása volt annak érdekében, hogy a Bizottság nemleges megállapítást vagy mentesítési határozatot hozzon, nyilatkozva a Bizottságnak arról,

hogy a DSD a jövőben milyen magatartást kíván folytatni. A Bizottság értékelésében tehát jogszerűen vette figyelembe e kötelezettségvállalásokat azzal, hogy elfogadta a DSD által kérelmezett mentesítési határozatot. Ennélfogva a Bizottságnak nem kellett állást foglalnia azzal kapcsolatban, hogy a DSD-nek joga van-e a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatát beleegyezésétől függővé tenni, vagy sem, tekintettel arra, hogy kötelezettségvállalásaiban lemondott e közös használat megakadályozásáról.

89 Ennélfogva a Bizottság helyesen hozta meg a megtámadott határozatot anélkül, hogy – tekintettel a DSD-nek éppen a Bizottság által feltárt problémákra válaszul benyújtott, és ezek miatt tett kötelezettségvállalásaira – figyelembe vette volna a DSD azon állítólagos jogát, hogy ellenezze a közös használatot. Ennélfogva az Elsőfokú Bíróságnak nem feladata e határozat jogszerűségének az olyan tényezőre tekintettel történő vizsgálata, amelyről a felperes maga mondott le.

2. *A hulladékgyűjtő-berendezések közös használata szükségességének hiányára vonatkozó első részről*

a) A felek érvei

90 A „nélkülözhetetlen eszközök" doktrínájának analógiájára (a Bíróság C-241/91. P. és C-242/91. P. sz., RTE és ITP kontra Bizottság [ún. „Magill"] egyesített ügyekben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., I-743. o.] 53. és 54. pontja, valamint a C-7/97. sz. Bronner-ügyben 1998. november 26-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-7791. o.] 41. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1998. szeptember 15-én hozott ítélete [EBHT 1998., II-3141. o.]) a felperes arra hivatkozik, hogy az első kötelezettségként szereplő közös használatnak a DSD versenytársai tevékenységéhez feltétlenül szükségesnek kell lennie, amely eset a jelen ügyben viszont nem áll fenn.

91 A kollektív rendszerekkel kapcsolatosan a felperes fenntartja, hogy e rendszereknek nagyjából a piac 70%-ához van hozzáférésük anélkül, hogy a közös használatra szorulnának. A felperes megjegyzi, hogy a rendszerében kezelt csomagolások (vagyis az üveg, illetve nagyobb részben papír és kartonpapír csomagolóeszközök, valamint Németország déli részén a könnyűcsomagoló-eszközök) nagyjából 70%-át önkéntes elhelyezési rendszerben – azaz vagy az erre kijelölt helyeken elhelyezett konténerekben, vagy a szemétlerakókba szállítással – gyűjtik össze. E rendszerek fő szabályként és nem „eseti" megoldásként érvényesülnek, amint azt a megtámadott határozat állítja (lásd a 34. pontot). Tehát a közös használat elkerüléséhez elegendő, ha a versenytárs kollektív rendszerek saját konténereiket helyezik el. A felperes továbbá utal a Landbell által 1998-ban a Lahn-Dill-Kreisben bizonyos fajtájú csomagolások gyűjtésére alkalmazott „kék zacskó" példájára is annak bizonyítása-képpen, hogy a DSD-rendszertől eltérő gyűjtési rendszert is problémamentesen meg lehet valósítani. Továbbá a Verwaltungsgerichtshof Kassel (a kasseli felsőfokú közigazgatási bíróság, Németország) 1999. augusztus 20-i végzéséből az derül ki, hogy a versenytársak kollektív rendszereit „egymás mellett" is lehet működtetni, ami azt jelenti, hogy saját hulladékgyűjtő-berendezéseiket használhatják.

92 Az egyéni rendszerekkel kapcsolatosan a felperes emlékeztet arra, hogy e rendszerek fő szabály szerint a csomagolásokat nem gyűjthetik a fogyasztói háztartások közelében elhelyezett hulladékgyűjtő-berendezésekben, amely az első kötelezettség révén mégis lehetővé válik. Ez a tiltás a rendeletben meghatározott hasznosítási szintek betartása miatt meghatározóan fontos. A felperes kivételesen elismeri, hogy az egyéni rendszerek ritka esetben a csomagolásokat a háztartásokból, illetve például a kisméretű kézműves, kereskedelmi, illetve ipari vállalkozások, valamint csomag-küldő kereskedések közeléből is begyűjthetik (lásd a német hatóságok észrevételeinek 7. oldalát). Mindemellett e két mellékes területen az egyéni rendszerek már egyébként is működtetnek saját hulladékgyűjtő-berendezéseket, ezért a közös használatra nincs szükség.

93 Végül a felperes arra hivatkozik, hogy a határozat megsérti az EK 235. cikket, mivel nem fejti ki, hogy a közös használat miért elengedhetetlenül szükséges a DSD versenytársai tevékenységének folytatásához. A megtámadott határozatnak a

hulladékgyűjtő-berendezésekkel kapcsolatosan a piac szerkezetére, valamint a verseny állítólagos korlátozására vonatkozó tanulmányokat kellene tartalmaznia annak érdekében, hogy a közös használat elengedhetetlen jellege megállapítást nyerhessen. Ezzel kapcsolatosan a felperes megjegyzi, hogy a megtámadott határozat (160) preambulumbekezdésében – amely a területi elosztásra, a hulladékgyűjtő infrastruktúrák jellemzőire és a fogyasztók megrögzött hulladékgyűjtési szokásaira utal (lásd a 41. pontot) – a Bizottság nem támaszkodik ellenőrizhető tényekre. Ráadásul az a tény, hogy ugyanitt kijelenti, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések megkétszerezése „számos esetben kevésbé kifizetődő", nem elégséges. A hulladékválogató-berendezésekkel kapcsolatosan a felperes megjegyzi, hogy a határozat nem tartalmaz olyan indokolást, amely megindokolná közös használatuk szükségességét, hacsak nem a megtámadott határozat (182) preambulumbekezdésében található általános megjegyzést, miszerint a közös használat a verseny kiszorításának megelőzése érdekében szükséges, nem tekintjük annak.

94 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a nélkülözhetetlen eszközök doktrínájára való utalás nem megfelelő, tekintettel arra, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések nem tartoznak a DSD-hez, és a harmadik személyeknek lehetőségük kell, hogy legyen arra, hogy azokat beleegyezése nélkül használhassák. A jelen ügyben inkább azt kellene figyelembe venni, hogy a határozat az EK 81. cikk (3) bekezdésének címén egy versenykorlátozás vonatkozásában mentesíti a DSD-t, és e mentesítéshez olyan kötelezettséget csatol, amelynek célja a verseny fenntartásának biztosítása. E tekintetben a határozat (133)–(139) preambulumbekezdése (lásd a 33–36. pontot) azokat az indokokat fejti ki, amelyek miatt a DSD versenytársainak a hulladékgyűjtő-berendezésekhez való hozzáférése elengedhetetlen. Ráadásul a DSD-t a hulladékgyűjtő vállalkozásokkal szemben kötelező, a megtámadott határozat (128), (160) és (162) preambulumbekezdésében vizsgált kizárólagossági kikötés jelentősen akadályozza a versenytársak piacra lépését (lásd a 30. és 40. pontot). A Bizottság lényegében arra hivatkozik, hogy amennyiben az első kötelezettséget nem írta volna elő, a felperes és a hulladékgyűjtő vállalkozások között fennálló kizárólagossági viszony hatásaként a DSD versenytársai számára a háztartási hulladék gyűjtésének piacára való belépés akadályba ütközne. Ennélfogva a megtámadott határozat e tekintetben megfelelően indokolt.

95 A hulladékgyűjtő-berendezéseknek a kollektív rendszerek általi közös használatával kapcsolatos kifogások tekintetében a Bizottság és a Landbell hangsúlyozzák, hogy a közös használatra a hatékony verseny érdekében van szükség. A Landbell egyébként

megjegyzi, hogy a DSD-rendszer a létező közösségi hulladékgyűjtő-berendezéseket a papír- és üvegcsomagolások gyűjtésére a kezdetektől fogva [a helyi önkormányzatokkal] közösen használta.

96 A hulladékgyűjtő-berendezések egyéni rendszerek általi közös használatával kapcsolatos kifogások tekintetében a Bizottság emlékeztet arra, hogy a közös használat csupán ott lehetséges, ahol az egyéni rendszerek és a DSD-rendszer hulladékgyűjtő helyei között a nemzeti jog értelmében átfedés van. Ennélfogva a Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy az első kötelezettség olyan helyzetekre alkalmazandó, amikor az egyéni rendszerek jogosultak a hulladékot közvetlenül a fogyasztóktól gyűjteni. A Bizottság megjegyzi, hogy ilyen esetben a közös használat csupán akkor valósulhat meg, ha a hulladékgyűjtő helyek csupán egy hulladékgyűjtő-berendezést tudnak befogadni. Egyébiránt a Bizottság kiemeli, hogy az egyéni rendszereknek a csomagküldési kereskedések eladásaiból származó csomagolások gyűjtése tekintetében csupán akkor van szükségük közös használatra, ha ügyfeleik forgalma e tekintetben annyira alacsony, hogy gazdaságilag nem érdemes a hulladékgyűjtő konténereket ügyfeleik telephelyétől „ésszerű távolságra" elhelyezni.

97 A hulladékválogató-berendezések közös használatával kapcsolatos indokolás hiányára vonatkozó kifogás tekintetében a Bizottság kifejti, hogy a felperes nem veszi figyelembe azt a tényt, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén szükségszerűen közösen kell a hulladékot szétválogatni.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

98 A Magill-ítéletre való utalás ürügyén – amely olyan tényállásra vonatkozik, amelyben az érdekelt vitathatatlan rendelkezési joggal élhet a kérdéses berendezések, illetve eszközök tekintetében, amely eset a jelen ügyben viszont nem áll fenn (lásd a

87–89. pontot) – a felperes lényegében arra hivatkozik, hogy az első kötelezettséget meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben az a hulladékgyűjtő-berendezések – ideértve a hulladékválogató-berendezéseket is – közös használatát írja elő anélkül, hogy ez szükséges lenne a kollektív rendszerek, illetve az egyéni rendszerek tevékenységének lehetővé tételéhez, illetve hogy e kötelezettség az EK 253. cikk értelmében megfelelően indokolt lenne.

99 Ezen érvelés vizsgálata érdekében először is emlékeztetnünk kell arra, hogy a megtámadott határozat (182) preambulumbekezdésében a Bizottság világosan kijelenti, hogy az első kötelezettség – miszerint a DSD nem tilthatja meg a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak, hogy a DSD versenytársaival olyan szerződéseket kössenek, amelyek megengedik e vállalkozások tartályainak és egyéb hulladékválogató-berendezéseinek használatát – célja „a versenynek az érintett piacokról" – vagyis egyfelől a csomagolások háztartásoktól való begyűjtésének piacáról, másfelől pedig a hulladék visszaváltása és hasznosítása megszervezésének upstream piacáról – való kiszorítása megakadályozása (az érintett piacok feltárása kapcsán lásd a fenti 48. pontot és a megtámadott határozat (182) preambulumbekezdését a fenti 46. ponttal és a megtámadott határozat (176) preambulumbekezdésével együttes olvasatban).

100 Egyébiránt az első kötelezettségben szereplő „DSD versenytársai" kifejezés jelentésével kapcsolatosan meg kell különböztetni a kollektív rendszerek helyzetét, amelyek kétségkívül a DSD versenytársai mindkét fent hivatkozott piacon, illetve az egyéni rendszerek helyzetét, amelyek csupán e piacok elenyésző részén tevékenykednek, tekintettel arra, hogy elméletileg az eladási helyeken, illetve azok közelében, és nem a fogyasztóktól kell begyűjteniük a csomagolásokat (lásd az 5. és 6. pontot).

i) A versenytárs kollektív rendszerek általi közös használat szükségességéről

101 A megtámadott határozat lényegében úgy ítéli meg, hogy a DSD-rendszer által Németországban használt különböző hulladékgyűjtő-berendezések olyan szűk

keresztmetszetet képeznek, amelyekhez szükséges a hozzájutás ahhoz, hogy a többi versenytárs kollektív rendszer a DSD-vel versenyezni tudjon a fogyasztóktól eredő csomagolásgyűjtés piacán, és következésképpen, tevékenységüket folytatni tudják a fogyasztóktól származó csomagolások visszaváltása és hasznosítása megszervezésének felfelé tartó piacán.

102 Ennek érdekében az első kötelezettségben meghatározott berendezéseket a megtámadott határozat pontosabban úgy határozza meg, mint a DSD-vel szolgáltatási szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozások „tartályai és egyéb csomagolásválogató-berendezései". A határozat e berendezéseket továbbá „hulladékgyűjtő infrastruktúrákként" (a megtámadott határozat (162), (164), (171) és (176) preambulumbekezdése), vagy általánosságban „hulladékgyűjtő-berendezésekként" említi (megtámadott határozat (164) és (182) preambulumbekezdése). A határozat szerint olyan konténerekről van szó, amelyek a fogyasztók háztartásainak közelében egy erre kijelölt helyen kerülnek elhelyezésre, valamint a műanyag zacskók összeszedéséhez, vagy a hulladékgyűjtő vállalkozás által a fogyasztó rendelkezésére bocsátott tartályok kiürítéséhez szükséges infrastruktúrákról/berendezésekről (a megtámadott határozat (32) preambulumbekezdése).

103 Továbbá, mivel a hulladékválogatás a hulladékgyűjtő vállalkozások feladata, a „hulladékgyűjtő-berendezések" fogalom magában foglalja azt a szakosított létesítményt is, ahol a hulladékválogatásra általában sor kerül. A határozat (32) preambulumbekezdésében kifejtett fenti okfejtés magyarázatot ad arra, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata miért érinti a hulladékválogató-berendezéseket is. A hulladékgyűjtés a csomagolások hasznosítási folyamatának csupán első állomása, és amelynek logikus folytatása és szükségszerű velejárója a válogatási fázis. Ennélfogva attól a pillanattól kezdve, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások a DSD-rendszerhez, illetve egyéb kollektív rendszerhez tartozó csomagolásokat összegyűjtik, a különböző rendszerek számára összegyűjtött hulladékmennyiségek szétválogatását is megkezdhetik. Ezeket a tényeket a felperes is jól ismeri, tekintettel arra, hogy a szolgáltatási szerződés mind a csomagolások gyűjtésre, mind azok válogatására vonatkozik. A Bizottság egyébként emiatt ítéli úgy, hogy a fogyasztóktól származó csomagolások gyűjtésének piaca magában foglalja

mind a csomagolások gyűjtését, mind azok válogatását, és ugyan e két elkülönülő tevékenység végzéséhez eltérő infrastruktúrára van szükség, mégis egyetlen piacot képeznek amiatt, hogy a DSD e szolgáltatásokra együttesen tart igényt (a megtámadott határozat (87) preambulumbekezdése).

104 Nem lehet tehát arra hivatkozni, hogy a megtámadott határozat a hulladékválogató- és a hulladékgyűjtő-berendezések egy fogalomba foglalására vonatkozóan nem tartalmaz megfelelő indokolást, ezért a felperes ezzel kapcsolatosan benyújtott kifogását el kell utasítani.

105 Ahhoz, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata előírásának szükségessége megállapítható legyen, és hogy a DSD-vel versenyző kollektív rendszerek beléphessenek és fennmaradhassanak a háztartási hulladékgyűjtés és a hulladékvisszaváltás, illetve -hasznosítás megszervezésének piacán, a határozat a hulladékgyűjtő vállalkozások valamely kollektív rendszeren belüli szerepét és a hulladékgyűjtő-berendezések saját jellemzőit vizsgálja meg.

106 A hulladékgyűjtő vállalkozások tekintetében a határozat helyesen jegyzi meg, hogy az a gazdaságilag kifizetődő, ha valamely szerződéssel lefedett területet egyetlen hulladékgyűjtő vállalkozásra bíznak, mivel a háztartási hulladékgyűjtő-szolgáltatásokat a jelentős hálózati hatások, a méretgazdaságosság és a választékgazdaságosság jellemzik (a megtámadott határozat (160) preambulumbekezdése). Vagyis az a tény, hogy a DSD egyetlen hulladékgyűjtő vállalkozással köt szerződést egy adott területre nézve, megkönnyíti a hatályos jogi szabályozásnak való megfeleléshez szükséges engedélyek és adatok beszerzését, és a hulladékgyűjtést az érintett terület egészén lehetővé teszi anélkül, hogy több társasággal kellene szerződni.

107 A határozat azt is helyesen állapítja meg, hogy helygazdaságossági és logisztikai okokból meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely másik kollektív rendszer a DSD-

rendszerben – amely a háztartásihulladék-gyűjtési piac keresletének 80%-ával rendelkezik – részt nem vevő hulladékgyűjtő vállalkozásokat bízzon meg (a megtámadott határozat (128) preambulumbekezdése). Az a tény, hogy az egyéni fogyasztóktól összegyűjthető csomagolások 80%-át már a helyi önkormányzatok által engedélyezett hulladékgyűjtő vállalkozások hálózata gyűjti össze, még sokkal nehezebbé teszi egy párhuzamos rendszer létrehozását. A Bizottság ennek alapján úgy véli, hogy DSD-rendszerhez tartozó hulladékgyűjtő vállalkozások által létrehozott hálózat megkettőzése meglehetősen valószínűtlennek tűnik.

108 Magukkal a hulladékgyűjtő-berendezésekkel kapcsolatban a határozat helyesen állapítja meg, hogy számos esetben legfőképpen a területi felosztáshoz, a hulladékgyűjtő infrastruktúrák jellegéhez, valamint a fogyasztók meggyökeresedett szokásaihoz fűződő indokok miatt úgy tűnik, hogy nem igazán kifizetődő a fogyasztóknak szánt több hulladékgyűjtő-berendezés elhelyezése (a megtámadott határozat (160) preambulumbekezdése). Ez érthető is, mivel sem a hatóságoknak – amelyek a szükséges hozzájárulásokat és engedélyeket kibocsátják –, sem a fogyasztóknak – akiknek az együttműködésére szükség van a kollektív rendszerek sikeréhez, mivel ők helyezik el a csomagolásokat a gyűjtőzsákokban, kiürítendő kukákban, illetve a megfelelő konténerben – nem áll érdekében a berendezések megkettőzése.

109 Ebből a szempontból azt kérni a fogyasztótól, hogy a csomagolás gyűjtésére szolgáló többféle zsákot használjon, amelynél nem az adott csomagolás anyagát, hanem az alkalmazott kollektív rendszert kell figyelembe vennie, vagy azt várni, hogy az alkalmazott rendszernek megfelelően kettő- vagy többféle tartályt tartson otthon, ellenkező hatást eredményez, sőt összeegyeztethetetlen a verseny felépítésével olyan esetben, amikor a csomagolás gyártója vagy forgalmazója úgy dönt, hogy több kollektív rendszert használ a csomagolások visszaváltásának és hasznosításának biztosítása érdekében (lásd az Elsőfokú Bíróság T-151/01. sz., DSD kontra Bizottság ügyben 2007. május 24-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-1607. o.] 129–139. pontját, ahol az Elsőfokú Bíróság azon rendszerek működési módjaival kapcsolatosan a tárgyalás során adott magyarázatok tartalmát fogalja össze, amelyek több kollektív rendszert kombinálnak a csomagolások visszaváltásának és hasznosításának érdekében). Ebben az értelemben kell tehát a „fogyasztók meg-

gyökeresedett hulladékgyűjtési szokásait" (a megtámadott határozat (93) és (160) preambulumbekezdése) értelmezni, akik szívesen hozzájárulnak a környezet állapotának javításához, ám csak olyan módon, amely számukra a lehető legkisebb kellemetlenséget okozza.

110 Ráadásul a hulladékzsák-gyűjtési és a tartályürítési rendszerek, illetve a konténerek és a fogyasztó részére a lakóhelye közelében a csomagolások elhelyezésére kijelölt gyűjtőhelyek többszöröződése gazdaságilag sem ésszerű, amennyiben a rendelkezésre álló helyek száma korlátozott (a megtámadott határozat (93) preambulumbekezdése), illetve ugyanaz a konténer két vagy több kollektív rendszert is kiszolgálhat, addig bezáróan, hogy jelenleg milyen gyakorlat van hatályban egyrészről a DSD-rendszerben feldolgozandó papír- és kartonpapír csomagolások, másrészről pedig a helyi önkormányzatok által összegyűjtendő nyomatott kiadványok (újságok és folyóiratok) terén (a megtámadott határozat (32) preambulumbekezdése). A Bizottság tehát jogosan vette figyelembe a területi felosztást és a hulladékgyűjtő-berendezések jellemzőit annak értékelésekor, hogy milyen feltételek mellett kellene a kollektív rendszereknek lehetőséget adni a fogyasztókhoz való eljutásra.

111 A fenti szociológiai és gazdasági megfontolások teljes mértékben ismertek a DSD előtt, amely tényezőkből saját rendszere létrehozásakor maga is hasznot húzott. A DSD tulajdonképpen a kezdetektől úgy határozott, hogy a már létező kommunális hulladékgyűjtő-berendezéseket használja a papír- és kartonpapír, valamint üveg-csomagolások gyűjtésére. Ezek a már eleve létező berendezések ugyanis elősegítették, hogy a fogyasztók – akik már hozzászoktak a fenti fajtájú csomagolások elhelyezésére kijelölt helyek használatához – könnyű elérését lehetővé tevő DSD-rendszer gyorsan és hatékonyan jöjjön létre.

112 A fentiekből kiderül, hogy a megtámadott határozat jogilag megkövetelt módon tartalmazza azon indokokat, amelyek miatt a DSD-vel szolgáltatási szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozások berendezései a DSD-vel versenyző kollektív rendszerek szempontjából szűk keresztmetszetet alkotnak, amelyek között a Landbell első helyen szerepel.

113 E feltételek mellett annak megengedése, hogy a DSD megakadályozza a hulladékgyűjtő vállalkozásokat a DSD versenytársaival való szerződéskötésben, illetve e szerződések betartásában, ténylegesen megfosztaná e versenytársakat a fogyasztóktól történő hulladékgyűjtési piacra való belépés és az azon való fennmaradás összes komoly lehetőségétől; ezért a Bizottság jogosan állapíthatja meg, hogy a közös használat a verseny fenti piacról való kiszorításának elkerülése érdekében nélkülözhetetlen.

114 Ezt a végkövetkeztetést nem cáfolhatják meg a felperes által hivatkozott azon érvek sem, amelyek a hulladékgyűjtő-berendezéseknek a kollektív rendszerek általi közös használata szükségességét vitatják.

115 Az a tény, hogy a felperes által összegyűjtött csomagolások súlyának 70%-át önkéntes konténerekbe, illetve hulladékgyűjtőbe történő hulladékelhelyezési rendszer útján gyűjtik össze, és nem hulladékzsákok összegyűjtése és tartályürítés révén, nem cáfolja a fenti érvelést, miszerint mind az önkéntes hulladékelhelyezési rendszer által használt hulladékgyűjtő-berendezések, mind a hulladékgyűjtő-rendszer által használt hulladékgyűjtő infrastruktúrák szűk keresztmetszetet képeznek, amelyhez hozzáférést kell biztosítani a DSD-vel versenyző kollektív rendszerek számára ahhoz, hogy be tudjanak lépni a háztartásihulladék-gyűjtő piacra.

116 Ráadásul a Landbell által a Lahn-Dill-Kreisben létesített „kék zsák" rendszer, amelyre a felperes mint önálló gyűjtési rendszer létrehozásának lehetőségére hivatkozott, nem vonatkoztatható el attól a ténytől, hogy e rendszert nem egy egész Landban, hanem csupán egy járás területén alkalmazták, és az a tény, amely megakadályozta, hogy a Landbell kollektív rendszerként kapjon engedélyt, az volt, hogy ott a helyi hatóságok támogatásával létrehozott kísérleti projektről volt szó, amely ellen a DSD még bírósági eljárást is indított. Továbbá az is megjegyzendő, hogy a határozat meghozatalát követően a Landbell Hessen tartományban ténylegesen képes volt belépni kollektív rendszerként a háztartásihulladék-gyűjtési piacra, amely területen a Landbell az adott vállalkozások és az érintett helyi hatóságok beleegyezésével ugyanazokat a berendezéseket használja, amelyeket a DSD-rendszer is használt.

117 Végül a Verwaltungsgerichtshof Kassel 1999. augusztus 20-i végzéséből kiemelt, a kollektív rendszerek „egymás mellett" működtetésére vonatkozó idézet alapján nem vonható le olyan következtetés, miszerint a versenytárs kollektív rendszereknek különálló hulladékgyűjtő-berendezéseket kell használniuk.

118 A fentiekből az következik, hogy a megtámadott határozat – az EK 81. cikkre figyelemmel, továbbá a Bizottság indokolási kötelezettsége értelmében – a jogilag megkívánt módon fejti ki azon indokokat, amelyek miatt a DSD-vel szerződést kötött vállalkozások hulladékgyűjtő-berendezéseinek – ideértve a hulladékválogató berendezéseket is – közös használata elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a versenytárs kollektív rendszerek beléphessenek a háztartásihulladék-gyűjtő piacra, és következésképpen ahhoz, hogy a hulladék-visszaváltás és -hasznosítás megszervezésének upstream piacán tevékenységet fejthessenek ki.

119 Következésképpen a felperesnek a megtámadott határozat – a közös használat biztosításának szükségességéről a kollektív rendszerek közötti verseny fenntartása miatt – nem megfelelő, illetve téves indokolására vonatkozó érvelését el kell utasítani.

ii) A közös használat állítólagos szükségéről az egyéni rendszerek tekintetében

120 Meg kell jegyezni, hogy mivel a DSD az összes német Landban kollektív rendszerként kapott működési engedélyt, egyértelmű, hogy az első kötelezettségben hivatkozott „DSD versenytársai" kifejezés elsősorban az összes versenytárs kollektív rendszerre, vagyis a német hatóságok által a fogyasztóktól származó csomagolások visszaváltására és hasznosítására engedélyt kapott minden rendszerre vonatkozik.

Mindemellett felmerül a kérdés, hogy vajon ez a fogalom magában foglalja-e az egyéni rendszereket is. E tekintetben a felperes fenntartja, hogy az egyéni rendszereknek nincs szükségük a közös használatra, ezzel szemben a Bizottság pedig beadványaiban azt állítja, hogy az első kötelezettség az egyéni rendszerekre akkor alkalmazandó, ha a fogyasztóktól való hulladékgyűjtésre is engedélyük van.

121 Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy az első kötelezettséget úgy kell értelmezni, hogy a „DSD versenytársai" fogalom az egyéni rendszerekre nem, csupán a kollektív rendszerekre vonatkozik az alábbi indokok miatt.

122 Először is hangsúlyozni kell, hogy vitathatatlan, hogy az egyéni rendszereknek elvileg az eladási helyeken, illetve azok közelében, és nem fogyasztóktól kell a hulladékot gyűjtenie. Ez az értelmezés a csomagolási rendelet szövegén alapul (lásd az 5. és 6. pontot). Ez az értelmezés a német hatóságoknak a közigazgatási eljárás során benyújtott észrevételeire támaszkodik, amelyekből kiderül, hogy a „rendeletben előírt visszaváltási szintek csupán az eladási helyeken, illetve [azok] közvetlen közelében összegyűjtött csomagolásokkal valósultak meg, továbbá a háztartások közelében szervezett esetleges hulladékgyűjtés nem számolható bele e szintekbe" (a német hatóságok észrevételeinek 3–6. oldala és a megtámadott határozat (15) preambulumbekezdése). Ilyen háttér mellett nem állítható, hogy az egyéni és a kollektív rendszerek a háztartási hulladékgyűjtés tekintetében egymással versenyben állnának.

123 A továbbiakban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a felek – fent hivatkozott elv kivételével – már nem vitatják, hogy az egyéni rendszerek a háztartási csomagolások gyűjtésének piaca, illetve következésképpen a hulladék-visszaváltás és -hasznosítás megszervezése upstream piacának szélén megjelenhetnek. Ezért a hulladékgyűjtési piac meghatározásával kapcsolatosan a Bizottság megjegyzi, hogy még ha a német hatóságok által hivatkozott elmélet elfogadható is (lásd a 122. pontot), „az egyéni rendszerek megrendelőként csupán a piac mezsgyéjén tudnak tevékenykedni, főképpen az egyéni háztartásokhoz hasonló hulladékgyűjtő helyek, illetve az egyéni fogyasztók részére történő házhoz szállítás területén" (a határozat (15) preambu-

lumbekezdésével együttes olvasatban értelmezett (87) preambulumbekezdés, továbbá lásd a megtámadott határozat (159) preambulumbekezdését). Ezenfelül a Bizottság a DSD érveire válaszolva – amelyek arra hivatkoztak, hogy a háztartásoktól történő hulladékgyűjtés az egyéni rendszerek keretében nem megvalósítható – kifejti, hogy „vitathatatlan, hogy az egyéni fogyasztók részére házhoz szállított áruk (csomagküldő kereskedőtől vásárolt termék, kiskereskedő által történő szállítás) csomagolásait ugyancsak az egyéni fogyasztó lakóhelyének közelében lévő egyéni rendszereknek kell visszavenniük (a megtámadott határozat (167) preambulumbekezdése).

124 Egyébiránt a felek beadványaikban mindannyian elismerik, hogy az egyéni rendszereknek a fogyasztói hulladékgyűjtési piacon való megjelenése a csomagolási rendeletben meghatározott két átfedés esetére korlátozódik. Az első eset az olyan csomagküldő kereskedésekre vonatkozik, amelyek egyéni rendszert alkalmaznak. A csomagolási rendelet 6. cikke (1) bekezdésének hatodik mondata értelmében csomagküldés útján történő eladás esetén „a végső fogyasztótól elfogadható távolságban kell biztosítani a visszaváltást". Ez azt jelenti, hogy az eladási helyen történő visszaváltásnak – amely fő szabályként jellemzi az egyéni rendszereket – ebben az esetben a fogyasztó közelében kell megvalósulnia. A második eset arra vonatkozik, amikor a csomagolás címzettjét a rendelet a fogyasztóval egy kategóriába sorolja. A rendelet 3. cikke (10) bekezdésének második mondata kimondja, hogy a „kávéházak, szállodák, üzemi étkezdék, hivatalok, laktanyák, kórházak, oktatási intézmények, karitatív intézmények, szabadfoglalkozásúak, valamint a mezőgazdasági, illetve kézműves vállalkozások – a nyomdák és egyéb papírfeldolgozással foglalkozó vállalkozások kivételével – olyan esetben, ha a hagyományos papír és kartonpapír csomagolóeszközök, valamint egyéb könnyűcsomagoló-eszközök gyűjtése révén a hulladékártalmatlanítás a háztartásokra vonatkozó szokásos ütemben, anyagonként legfeljebb 1 100 liter űrtartamú konténerrel megvalósítható" fogyasztónak minősülnek.

125 Végül meg kell jegyezni, hogy a DSD-vel versenyző kollektív rendszerekkel szemben – amelyek tekintetében a határozat azon indokokat fejti ki, amelyek miatt a DSD-vel szerződést kötött vállalkozások és azok hulladékgyűjtő-berendezései szűk kereszt-

metszetet képeznek – a Bizottság nem ad magyarázatot arra, hogy az érintett piacon fennálló verseny fenntartása érdekében miért szükséges, hogy az egyéni rendszerek hozzáférjenek e vállalkozásokhoz, illetve berendezéseikhez.

126 Sőt ellenkezőleg, a verseny fenntartására vonatkozó feltétel elemzésében (lásd a 40. pontot) a Bizottság kijelenti, hogy „a DSD-rendszerhez nem tartozó vállalkozások az egyéni hulladékgyűjtő-rendszerek területén még mindig megrendelésekhez juthatnak", megjegyezve, hogy „ez a [fogyasztói hulladékgyűjtési] piac mezsgyéjén bizonyos összetételű csomagolások és lerakóhelyek tekintetében mindenesetre lehetséges" (a megtámadott határozat (87) preambulumbekezdésével együttes olvasatban értelmezett (159) preambulumbekezdés). Ez a magyarázat arra enged következtetni, hogy a Bizottságnak nem merültek fel aggodalmai, vagy legalábbis ezek az aggodalmai a DSD által benyújtott kötelezettségvállalásokra tekintettel (a megtámadott határozat (163) preambulumbekezdése) elmúltak azzal kapcsolatosan, hogy az egyéni rendszereknek lehetőségük van-e arra, hogy olyan hulladékgyűjtő vállalkozást találjanak, amely a rendeletben meghatározott átfedések esetén a csomagolásokat a háztartások közelében visszaváltja és újrahasznosítja.

127 Ezt az elemzést támasztja alá az a tény, hogy miközben a Bizottság a hulladékgyűjtő vállalkozások javára a versenyhelyzet tekintetében fennálló kizárólagossági kikötés érzékeny jellegét értékeli (lásd a 30. pontot), megjegyzi, hogy „az egyetlen olyan eset, amelyben lehetséges más hulladékgyűjtő vállalkozások szolgáltatásaink igénybevétele (és további hulladékgyűjtő konténerek felállítása), a háztartásokhoz hasonló hulladékgyűjtő helyeket – például kórházakat vagy üzemi étkezdéket – érinti, bizonyos logisztikai és csomagolási feltételek betartása mellett" (a megtámadott határozat (128) preambulumbekezdése). Ez azt jelenti, hogy ezekben az esetekben úgy tűnik, a kétfajta hulladékgyűjtő-rendszer egyidejű fenntartása lehetséges.

128 A kollektív rendszerekkel ellentétben, amelyeknek a területi lefedettség tekintetében szigorú feltételeknek kell megfelelniük, az egyéni rendszerek megtehetik azt, hogy a visszaváltást a csomagolások eladási helyére korlátozzák. Tehát a fent kifejtett indokok miatt (lásd a 105-113. pontot) ugyan nehéz a kollektív rendszerhez

szükséges összes berendezést megkettőzni, az egyéni rendszer könnyebben elérheti egy második hulladékgyűjtő-berendezés bizonyos helyeken történő elhelyezését annak érdekében, hogy a rendszerébe tartozó csomagolások összegyűjtésre kerüljenek.

129 Következésképpen azon magyarázatok híján, amelyek révén megérthetnénk, hogy az egyéni rendszerek tekintetében az „érintett piacokon fennálló verseny kiszorításának megakadályozására" miért szükséges a közös használat, a fentiekből úgy tűnik, hogy az első kötelezettség által alkalmazott „DSD versenytársa" kifejezést oly módon kell értelmezni, hogy az csupán a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszerekre vonatkozik, az egyéni rendszerekre nem.

130 A „DSD versenytársai" fogalom ezen értelmezését egyébiránt a határozat azon részlete is megerősíti, amely kifejezetten kijelenti, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések „versenytárs rendszerek" általi közös használata nem vonatkozik az egyéni rendszerekre. A DSD-nek a konténerek versenytárs rendszerek általi közös használatával szemben felhozott érvének elutasítása tekintetében a Bizottság arra hivatkozik, hogy ez az érv „csupán azt a kérdést érinti, vajon az egyéni rendszerek összegyűjthetik-e, illetve megvásárolhatják-e a fogyasztók lakóhelye közelében elhelyezett csomagolásokat, és így nem vonatkozik a konténerek versenytárs rendszerek általi közös használatára" (lásd a megtámadott határozat 16. oldalán a (169) preambulumbekezdés alatt található lábjegyzetet). Ez az idézet, amely szembeállítja az egyéni rendszereket a versenytárs rendszerekkel, az egyéni rendszereket világosan kizárja a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatából, mivel a közös használat kérdése a versenytárs rendszerekre – vagyis a DSD-vel versenyző kollektív rendszerekre – korlátozódik.

131 Ezzel kapcsolatosan nincs helye a felperes arra vonatkozó érvei megválaszolásának, hogy a megtámadott határozat, amennyiben az első kötelezettség az egyéni rendszerekre vonatkozik, jogellenes.

132 Az Elsőfokú Bíróság továbbá nem veheti figyelembe a Bizottság által a viszonválasz szakaszában felhozott azon érveket, miszerint a közös használat az egyéni rendszerek alacsony forgalma esetén – amelyek a csomagküldő kereskedelme során kiszállított csomagolások gyűjtését végzik – szükséges lehet, illetve olyan esetben is, amikor a háztartásokhoz hasonló lerakó helyeken – mint például kórházakban – csak egyetlen hulladékgyűjtő-berendezés kerülhet elhelyezésre. Ezek az érvek ugyanis vagy nem szerepelnek a megtámadott határozatban (a forgalom esete), vagy ellentmondanak annak (a kórház példája), és a Bizottságnak az eljárás során kifejtett érvelése nem orvosolhatja a megtámadott határozat e kérdésben kifejtett indokolásának nem megfelelő jellegét (lásd e tekintetben a Bíróság C-329/93., C-62/95. és C-63/95. sz., Németország kontra Bizottság egyesített ügyekben 1996. október 24-én hozott ítéletének [EBHT 1996., I-5151. o.] 47. és 48. pontját, és az Elsőfokú Bíróság T-93/02. sz., Confédération nationale du Crédit mutuel kontra Bizottság ügyben 2005. január 18-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-143. o.] 126. pontját).

3. *Az arra vonatkozó második részről, miszerint a Bizottság nem írhat elő az EK 81. cikk (1) bekezdésének és az EK 82. cikk esetleges megsértésének orvoslását célzó kötelezettséget*

a) A felek érvei

133 Az ellenkérelemben kifejtett érvelésre válaszul (lásd a 94. pontot) a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság által hivatkozott EK 81. cikk (1) bekezdése, illetve az EK 82. cikk esetleges megsértése pusztán elméleti, és nem indokolja megfelelően az első kötelezettséget, amelynek egyébként sem lehet célja a verseny kiszorításának megakadályozása azon a piacon – vagyis a háztartási hulladékgyűjtés piacán –, amelyen valamely versenykorlátozás megállapításra került.

134 Először is a felperes emlékeztet arra, hogy a határozatban az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében feltárt egyetlen versenykorlátozás a DSD által a hulladékgyűjtő vállalkozások részére kikötött kizárólagossági kikötésben rejlik (lásd a 28–32. pontot). Ez a korlátozás a háztartásihulladék-gyűjtő piacra vonatkozik, és azt akadályozza meg, hogy egyéb hulladékgyűjtő vállalkozások szolgáltatást nyújtsanak a DSD részére, és ennek hatásaként a szerződés tárgyát képező területen a verseny jelentősen csökkenhet a hulladékgyűjtő vállalkozások között (a megtámadott határozat (123), (124) és (140) preambulumbekezdése). A hivatkozott korlátozást mindemellett a Bizottság az EK 81. cikk (3) bekezdésének alkalmazásában mentesítette (lásd a 37–41. pontot), különösen mivel e korlátozás nem volt olyan jellegű, amely kizárta volna a háztartásihulladék-gyűjtési piacon fennálló versenyt (a megtámadott határozat (158) és (178) preambulumbekezdése). E feltételek mellett a felperes fenntartja, hogy az első kötelezettség, amelynek nevesített célja annak a versenytársak részére történő lehetővé tétele, hogy beléphessenek a hulladék visszaváltása és hasznosítása megszervezésének upstream piacára (a megtámadott határozat (162) és (177) preambulumbekezdése), nincs összefüggésben a fent hivatkozott korlátozással, amely nem a DSD hulladékvisszaváltási és hasznosítási szervezet piacán jelen lévő versenytársait érinti, hanem a DSD-vel szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozásokat. Az első kötelezettség hatására a háztartásihulladék-gyűjtési piacon tehát nem fog élénkülni a verseny.

135 Másodszor, a felperes kifejti, hogy a Bizottság nem írhat elő kötelezettséget a versenykorlátozás állítólagos veszélye, illetve a másodlagos piacon – vagyis a hulladék visszaváltása és hasznosítása megszervezésének upstream piacán – kialakuló erőfölénnyel való visszaélés megakadályozása érdekében, mivel e piac tekintetében a Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében nem állapított meg semmiféle versenykorlátozást, és következésképpen azt az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében nem is mentesítette. Ezzel kapcsolatosan a felperes emlékeztet arra, hogy a Bizottság a határozatban világosan kijelenti, a szolgáltatási szerződés a szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseinek elérhetősége tekintetében nem köt ki a DSD javára kizárólagosságot (lásd a 36. pontot). Ráadásul a Bizottság megjegyzi, hogy semmiféle versenykorlátozás sem áll fenn a hulladékvisszaváltás és -hasznosítás szervezetének piacán (a megtámadott határozat (86) preambulumbekezdése). A felperes azt is megjegyzi, hogy egy tényező alapján sem állapítható meg annak kockázata, hogy a DSD egyoldalúan effajta kizárólagosságot kössön ki szerződéses partnereivel szemben. E körülmények között a felperes arra hivatkozik, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdése alkalmazásához figyelembe veendő piacnak meg kell

egyeznie az EK 81. cikk (1) bekezdése tekintetében megvizsgált piaccal. Ráadásul – ugyanúgy, mint az EK 81. cikk (3) bekezdése szerinti vizsgálat tárgya – valamely kötelezettségnek a 17. rendelet 8. cikke (1) bekezdése alkalmazásában történő előírása lehetőségét ugyancsak korlátozza az EK 81. cikk (1) bekezdése alapján megállapított versenykorlátozás. A 17. rendelet 8. cikke tehát nem szolgálhat jogi alapul az állítólagos versenyjogi probléma megoldására szolgáló kötelezettség előírásához.

136 Harmadszor, a felperes úgy véli, hogy még amennyiben a Bizottság mentesítési határozatában előírhatott is valamely kötelezettséget a feltételezett versenykorlátozás valamely másodlagos piacon való megvalósulásának megelőzése érdekében, ezt nem tehette volna a külön jogcímet képező kötelezettség (t.i. „charge") formájában (a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése), hanem olyan feltétel formájában kellett volna előírnia, amely a megállapodás „mentesíthetővé" tételére szolgál (az Elsőfokú Bíróság T-79/95. és T-80/95. sz., SNCF és British Railways kontra Bizottság egyesített ügyekben 1996. október 22-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-1491. o.] 63. és azt követő pontok). Ezt a Bizottság határozathozatali gyakorlata is megerősíti (hivatkozás a válasz 20. és 21. lábjegyzetében), amely mentesítési határozataihoz majdnem mindig feltételeket és nem kötelezettségeket csatol abban az esetben, ha úgy ítéli meg, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdése értelmében valamely bizonyos magatartás tanúsítására van szükség a versenykorlátozás megelőzésére.

137 A Bizottság elöljáróban arra hivatkozik, hogy a fent kifejtett érvelés nem elfogadható, mivel az az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzatának 48. cikke 2. §-a értelmében késedelmes bizonyítás során újonnan felhozott jogalapnak minősül. Egyébiránt a Bizottság emlékeztet arra, hogy az első kötelezettség célja a DSD annak érdekében benyújtott kötelezettségvállalásainak biztosítása, hogy a közigazgatási eljárás során feltárt bizonyos problémák, illetve e kötelezettségvállalásokra jellemző kétértelműség orvoslásra kerülhessenek. Tehát azt lenne érdemes kideríteni, hogy az a magatartás, amelynek tanúsításától való tartózkodásra a DSD kötelezettséget vállalt, az EK 81. cikk (1) bekezdésére tekintettel vizsgálható-e. A határozatban a Bizottság ugyanis ezzel kapcsolatos aggodalmait feltárja, amelyek nem csupán a hulladékgyűjtő vállalkozások javára előírt kizárólagossági kikötésre vonatkoznak, hanem a versenytársaknak a DSD-vel szerződött hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez való hozzáférésére is. Ezenfelül a Bizottság azt hangsúlyozza, hogy az EK 81. cikk keretében nem szükséges kizárólag a háztartásihulladék-gyűjtési piac vizsgálatára

szorítkoznia – amely egyébként is két részből áll; egyrészt a hulladékgyűjtő vállalkozások kínálatából, másrészt a DSD és az egyéb kollektív rendszer keresletéből –, hanem e vizsgálat a szolgáltatási szerződésnek a szervezési upstream piacra gyakorolt esetleges hatásaira is kiterjedhet.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

i) Az elfogadhatóságról

138 A Bizottságnak a DSD fent hivatkozott érvelése elfogadhatatlanná nyilvánítására – arra hivatkozva, hogy az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-a értelmében ezen érv a késedelmes bizonyítás során újonnan felhozott jogalapnak minősül – irányuló kérelme kapcsán meg kell jegyezni, hogy ugyan ez a rendelkezés valóban tiltja új jogalap felhozását az eljárás során, azt a jogalapot azonban, amely valamely korábban közvetlenül vagy közvetve a keresetlevélben kifejtett jogalap kiegészítését jelenti, és amely ahhoz szorosan kapcsolódik, elfogadhatónak kell tekinteni. Analógia útján ugyanez vonatkozik a valamely jogalap alátámasztására felhozott kifogásra (lásd különösen az Elsőfokú Bíróság T-231/99. sz., Joynson kontra Bizottság ügyben 2002. március 21-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-2085. o.] 156. pontját).

139 A jelen ügyben ugyanis a DSD válaszában kifejtett érvelés csupán az első kötelezettségnek a keresetben az EK 81. cikk értelmében vett jogellenessége alátámasztására felhozott érvelések kiterjesztése. Ezen érvek pedig csupán a Bizottság ellenkérelmében az eljárás tárgyának arra a megállapításra való összpontosítása érdekében kifejtett érveire válaszolnak, hogy a megtámadott határozat az EK 81. cikk (3) bekezdése értelmében valamely versenykorlátozás tekintetében mentességet nyújt, és e mentességhez a verseny megvédésének szükségességére alapozott kötelezettséget csatol. Különösen azt kell hangsúlyozni, hogy a felperesnek először a válaszában kifejtett azon állítása, miszerint az első kötelezettség sérti a

17. rendelet 8. cikkét, szorosan kapcsolódik az első jogalapban kifejtett és a EK 81. cikk (3) bekezdésének megsértésére hivatkozó állításhoz, tekintettel arra, hogy e jogalap az első kötelezettségnek a hatályos jog értelmében vett jogszerűségét vitatja, és éppen a 17. rendelet 8. cikke teszi lehetővé a Bizottság számára, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdés címén hozott mentesítési határozathoz kötelezettséget kapcsoljon.

140 Mindenesetre a Bizottságnak a viszonválaszában és a tárgyalás során alkalma volt arra, hogy észrevételeit ismertesse azzal az érvvel kapcsolatosan, amelyet új jogalapnak tekint.

141 A fentiekből következően a Bizottság arra irányuló kérelme, hogy a felperes arra vonatkozó érvelését, hogy a Bizottság előírhat-e az EK 81. cikk (1) bekezdése és az EK 82. cikk esetleges megsértésének orvoslására irányuló kötelezettséget, vagy sem, az Elsőfokú Bíróság nyilvánítsa elfogadhatatlannak, el kell utasítani.

ii) Az ügy érdeméről

142 Meg kell tehát vizsgálni a felperes által annak alátámasztására felhozott érveket, miszerint a Bizottság a jelen ügyben az EK 81. cikk (3) bekezdése alapján elfogadott mentesítési határozathoz nem kapcsolhatott a 17. rendelet 8. cikke címén kötelezettséget.

143 Az EK 81. cikk (3) bekezdése értelmében az EK 81. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek alkalmazásától el lehet tekinteni az olyan vállalkozások közötti megállapodás esetében, amely hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához (első

feltétel), ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből (második feltétel) anélkül, hogy az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek (harmadik feltétel), illetve anélkül, hogy lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt (negyedik feltétel).

144 Egyébiránt a 17. rendelet 8. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdése értelmében nyújtott mentesítési határozathoz feltételeket és kötelezettségeket kapcsoljon.

145 E jogi háttér mellett először is hangsúlyozni kell, hogy felperesnek a megtámadott határozattal kapcsolatos értelmezése téves. Ugyanis a Bizottság a megtámadott határozat EK 81. cikk szerinti értékelésének egyik szakaszában sem szorítkozott csupán a hulladékgyűjtő vállalkozások javára előírt kizárólagossági kikötés versenyre gyakorolt hatásának vizsgálatára, hanem a hulladékgyűjtő-berendezéseihez való hozzáférés kérdését is körüljárta.

146 Ez ugyanúgy igaz az EK 81. cikk (1) bekezdésére vonatkozó értékelésre (a megtámadott határozat (28)–(32) és (33)–(36) preambulumbekezdése), mint az EK 81. cikk (3) bekezdésének értékelésére (a Szerződés fenti rendelkezésének első három alkalmazási feltételével kapcsolatosan lásd a megtámadott határozat (37)–(39) preambulumbekezdését, valamint a hulladékgyűjtő vállalkozásokra összpontosító elemzést, illetve a megtámadott határozat (40) és (41) preambulumbekezdését, amelyekben a Bizottság a verseny fenntartására vonatkozó feltételt a hulladékgyűjtő vállalkozások szempontjából, illetve legfőképpen a DSD-vel versenyző kollektív rendszerek szemszögéből vizsgálja).

147 A Bizottság kizárólag a 17. rendelet 8. cikkének alkalmazásában hozott mentesítési határozathoz kapcsolódó kötelezettségek indokolása során szorítkozik arra a hivatkozásra, hogy a DSD versenytársainak szükségük van a DSD-vel szerződést

kötött hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez való hozzáférés biztosítására, és ezt is azért teszi, hogy elhatárolódjon a felperes egyik, a (71) preambulumbekezdésben idézett kötelezettségvállalásától, és hogy megakadályozza a fogyasztói hulladékgyűjtési, valamint a hulladékvisszaváltási és -hasznosítási szervezet felfelé menő vertikális piacán fennálló verseny kiszorítását (lásd a 42. és 45. pontot).

148 Egyébként a felperesi érvelés mesterségesen tesz különbséget a háztartásihulladékgyűjtési piac – amelyet a DSD kizárólag az általa megbízott, valamint a vele szolgáltatási szerződést nem kötő hulladékgyűjtő vállalkozásokra korlátoz –, valamint a hulladék visszaváltása és hasznosítása megszervezésének upstream piaca – amely pedig a DSD-t és versenytársait érinti – között. Valójában, amint azt a megtámadott határozat is megfogalmazza (lásd a 41. pontot), inkább az a kérdés releváns, vajon a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszereknek hozzáférést kell-e biztosítani a DSD-vel szerződött hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez, vagy sem, ahhoz, hogy az előbbiek beléphessenek a háztartásicsomagolás-gyűjtési piacra, illetve következésképpen, a hulladék visszaváltása és hasznosítása megszervezésének upstream piacán tevékenységet végezhessenek.

149 Ennélfogva nem állítható, hogy a mentesítési határozat kizárólag az EK 81. cikk (1) bekezdésére vonatkozó értékelés alapján feltárt versenykorlátozást – vagyis a hulladékgyűjtő vállalkozások javára előírt kizárólagossági kikötést – érinti. A határozat tulajdonképpen a DSD által bejelentett szolgáltatási szerződés egészére, és az utóbbi által annak alkalmazási feltételei tisztázása érdekében bejelentett különböző kötelezettségvállalásokra vonatkozik.

150 Figyelembe kell venni tehát azt a tényt, hogy a Bizottság azért egyezett bele a szolgáltatási szerződés mentesítésébe, mert a DSD biztosította arról, hogy e szerződés egyetlen rendelkezése sem kötelezheti a hulladékgyűjtő vállalkozásokat a DSD-vel szemben, valamint hogy közös használat esetén nem indít harmadik személyek ellen a jogsértés megszüntetése iránti eljárást. E biztosítékok meghatá-

rozóak, mivel a Bizottság ezek alapján ítélheti meg úgy, hogy a verseny fenntartására vonatkozó feltétel a jelen ügyben megvalósul. Ezzel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a közigazgatási eljárás során világosan kijelentette, hogy e biztosítékok hiányában nem áll szándékában engedélyezni, illetve mentesíteni a szolgáltatási szerződést, és azt fontolgatta, hogy vagy azt állapítja meg, hogy a versenytársaknak a DSD szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseihez való esetleges hozzáférése akadályozott, és ezért az versenykorlátozásnak minősül (lásd a 33. pontot), illetve azon gondolkozott, hogy a DSD versenytársainak a fent említett berendezésekhez való hozzáférése megakadályozására irányuló magatartását az EK 82. cikke fényében értelmezze (lásd a 35. pontot).

151 Következésképpen, mivel a Bizottság a hulladékgyűjtő vállalkozások javára kikötött kizárólagossági kikötéssel kapcsolatos értékelése alapján, illetve a verseny oly módon történő fenntartásának szükségessége miatt fogadta el a mentesítési határozatot, hogy a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszereknek lehetőségük legyen hozzáférni a hulladékgyűjtő-berendezésekhez (lásd a 118. és 128. pontot), a Bizottság nem sértette meg az EK 81. cikk (3) bekezdését, illetve a 17. rendelet 8. cikkét azzal, hogy előírta az első kötelezettséget.

152 Végül a felperes arra hivatkozik, hogy még ha a Bizottság jogosult volt is arra, hogy a megtámadott határozatban valamely kötelezettséget rójon a DSD-re, ezt kizárólag feltétel, és nem kötelezettség formájában tehette volna, mivel a kötelezettséghez kapcsolódó jogi következmények jelentősebbek, mint a feltételhez fűződőek. A Bizottság ugyanis a 17. rendelet 8. cikke (3) bekezdésének b) pontja alkalmazásában a Bizottság visszavonhatja vagy módosíthatja határozatát, illetve az érdekelt feleket eltilthatja bizonyos tevékenységektől, ha a határozathoz kapcsolódó kötelezettségeik valamelyikét megsértik, illetve ugyanazon rendelet 15. cikke (2) bekezdésének b) pontja alkalmazásában bírságot szabhat ki, ha valamely érdekelt fél valamely kötelezettségét megszegi.

153 Mindemellett hangsúlyozni kell, hogy a 17. rendelet 8. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a mentesítési határozathoz feltételek és kötelezettségek kapcsolódhatnak, anélkül, hogy pontosítaná, hogy a Bizottság mely feltételek esetén választhat e

két lehetőség közül. Ráadásul, mivel az EK 81. cikk (3) bekezdése kivételt fogalmaz meg a vállalkozások javára az EK 81. cikk (1) bekezdésében meghatározott általános tilalom alól, a Bizottság a mentesítés módjaival kapcsolatosan széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, mindazonáltal be kell tartania az EK 81. cikkben meghatározott hatásköri korlátokat (a Bíróság 17/74. sz., Transocean Marine Paint kontra Bizottság ügyben 1974. október 23-án hozott ítéletének [EBHT 1974., 1063. o.] 16. pontja).

154 Az a tény, hogy a Bizottság más ügyekben inkább feltételeket, mint kötelezettségeket kívánt előírni, önmagában nem elégséges annak vitatásához, hogy a Bizottságnak a 17. rendelet lehetőséget ad arra, hogy valamely mentesítési határozathoz feltétel helyett kötelezettséget kapcsoljon.

155 A fentiekből kitűnik, hogy a Bizottság nem sértette meg sem az EK 81. cikkének (3) bekezdését, sem a 17. rendelet 8. cikkét azzal, hogy a jelen ügyben a mentesítési határozathoz a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszerek részére a hulladékgyűjtő vállalkozások DSD-rendszer által használt berendezései tekintetében biztosítandó közös használat szükségességével kapcsolatos kötelezettséget kapcsolt.

4. *Az arányosság elvének megsértésére vonatkozó harmadik részről*

156 Még ha elfogadjuk is, hogy a verseny fenntartásához a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata szükséges, a felperes mindemellett arra hivatkozik, hogy az első kötelezettség ettől még aránytalan, mivel először is megsérti a csomagolási rendeletet, másodszor a DSD-vel szemben torzítja a versenyt, harmadszor túlzottan veszélyezteti a Der Grüne Punkt védjegyet, negyedszer pedig veszélyezteti a DSD-nek az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez fűződő alapvető jogát.

a) A csomagolási rendelet állítólagos megsértéséről

A felek érvei

157 A felperes azt állítja, hogy az első kötelezettség azért aránytalan, mert a DSD [szerződéses partnerei] hulladékgyűjtő-berendezéseinek közös használata összeegyeztethetetlen a csomagolási rendeletben meghatározott termékért való felelősség elvével. Ez az elv arra kötelezi a csomagolások gyártóit és forgalmazóit, hogy „a piacra került csomagolásokkal kapcsolatosan" előírt hasznosítási szinteket érjék el (a rendelet 6. cikke I. melléklete 1. pontja (1) bekezdésének első mondata). Egyébként a kollektív rendszerben való részvétel esetén a gyártó, illetve forgalmazó csomagolásokkal kapcsolatos felelőssége a kollektív rendszer működtetőjére száll át, akinek „a rendszerében elhelyezett csomagolásokat újra kell hasznosítania" (a rendelet 6. cikke I. melléklete (3) bekezdésének második mondata), és „az azon csomagolásokkal kapcsolatosan előírt hasznosítási szinteket kell elérnie, amelyeknek gyártói, illetve forgalmazói a rendszeréhez tartoznak" (a rendelet 6. cikke I. melléklete 1. pontja (1) bekezdésének második mondata). E megközelítés alapján – amely valamely konkrét csomagolásfajtán alapul – jogellenes a rendeletben előírt hasznosítási szintek elérése érdekében a csomagolásokat más rendszerektől megvenni. Ezzel kapcsolatban a felperes fenntartja, hogy a rendszerével versenyben álló egyéb rendszereknek fő szabályként visszaváltási és hasznosítási kötelezettségeiket saját, az ún. „rendszerbe tartozó hulladékgyűjtő-berendezéseik" útján kell teljesíteniük (lásd a rendelet 6. cikke I. melléklete 3. pontja (3) bekezdésének hetedik franciabekezdését).

158 Vagyis a hulladékgyűjtő-berendezések két versenytárs rendszer általi közös használata esetén valamely konkrét csomagolás egyik vagy másik rendszerhez való tartozása általában nem megállapítható. Ezzel kapcsolatosan a felperes megemlíti, hogy a megtámadott határozatban feltüntetett, „az összegyűjtött mennyiségek eredetük szerinti kvóta szerinti elosztása útján" való megállapításához (a megtámadott határozat (170) preambulumbekezdése) a hulladékválogatási gyakorlatok költséges és bonyolult elemzésére lenne szükség. Ráadásul a Bizottság papír- és kartonpapír csomagolásra vonatkozó példája aránytalan adatokat eredményezett,

mivel a DSD-hez tartozó csomagolásoknak minősülő, valamint a hulladékválogatásra vonatkozó elemzések által meghatározott összegyűjtött mennyiségek egy része eredetileg 25% volt, miközben a DSD részére ténylegesen engedélyezett csomagolásmennyiség e kvótánál jóval alacsonyabb volt. E megoldásnak az összes csomagolásra való általánosítása a DSD számára elfogadhatatlan.

159 Egyébiránt a felperes fenntartja, hogy a rendelet értelmében a hulladékgyűjtő-berendezéseknek az azon egyéni rendszerek általi közös használata, amelyek általános szabály szerint a fogyasztó lakóhelyének közelében jogosultak a csomagolásokat gyűjteni, jogellenes. Ennélfogva annak állításával, hogy a DSD szerződéses partnereivel szemben nem hivatkozhat a csomagolási rendeletre (a megtámadott határozat (167) preambulumbekezdése), a Bizottság figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a rendeletnek célja az is, hogy a felperest megvédje a verseny torzulásától.

160 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a rendelet felperes általi értelmezése pontatlan, mivel a hasznosítási szintek nem konkrét csomagolásokon, illetve a forgalmazott csomagolások összesített mennyiségén alapulnak, hanem az érintett rendszer keretében összegyűjtendő csomagolások mennyiségén. A Landbell azzal érvel, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata mindenképpen összeegyeztethető a csomagolási rendelettel, mivel a rendelet 1998-as módosításának célja éppen a kollektív rendszerek közötti verseny élénkítése volt.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

161 A felperes lényegében arra hivatkozik, hogy a DSD-vel szolgáltatási szerződést kötött vállalkozások hulladékgyűjtő-berendezései közös használatának hatásaként a csomagolási rendeletben meghatározott termékért való felelősség elvének megfelelően az érintett csomagolásgyártó, illetve -forgalmazó által konkrétan a DSD-re bízott

csomagolások visszaváltása és hasznosítása akadályokba ütközik. Mivel az első kötelezettség megtiltja a DSD számára, hogy fellépjen a közös használattal szemben, e kötelezettség aránytalan módon veszélyezteti a DSD fenti rendeletből származó jogait és kötelezettségeit.

162 A tárgyalás során az Elsőfokú Bíróság kérdéseket tett fel a feleknek a kollektív rendszerek és az egyéni rendszerek működési módszereivel kapcsolatosan annak érdekében, hogy kiderüljön, mi a szerepe magának a csomagolásnak – vagyis annak, amit a felperes „konkrét csomagolásnak" nevez – a rendeletben előírt visszaváltási és hasznosítási kötelezettségek megvalósításában. A fenti kontradiktórius meghallgatás alapján az Elsőfokú Bíróság a következő megállapításokat tette.

163 Egyrészről meg kell jegyezni, hogy a csomagolási rendelet 6. cikkének I. mellékletében megállapított hasznosítási szintek a ténylegesen értékesített anyag visszaváltott és újrahasznosított összesített tömegének százalékában, és nem az érintett csomagolások számának, illetve fajtájának függvényében kerül kiszámításra. A rendelet 6. cikke I. melléklete 1. pontjának (1) bekezdése tehát úgy rendelkezik, hogy a csomagolásgyártóknak és -forgalmazóknak a forgalomba hozott csomagolások hasznosításával kapcsolatos követelményeknek meg kell felelniük, és ugyanezek a követelmények érvényesek a kollektív rendszerek működtetőire is azon csomagolásokkal kapcsolatosan, amelyek tekintetében a gyártók és a forgalmazók e rendszerekhez tartoznak. E tekintetben a rendelet 6. cikke I. melléklete 1. pontjának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a releváns csomagolási mennyiségek „az összesített tömeg százalékában" kerülnek meghatározásra, függetlenül attól, hogy a gyártó vagy a forgalmazó által forgalmazott csomagolásról van-e szó, vagy olyan csomagolásokról, amelyek tekintetében a gyártó vagy forgalmazó valamely kollektív rendszerben vesz részt. Ráadásul 2000. január 1-je óta az egyéni rendszerekre és a kollektív rendszerekre ugyanazon anyagonkénti hasznosítási szintek vonatkoznak (a megtámadott határozat (21) preambulumbekezdése).

164 Végül a rendelet 6. cikke [I. melléklete] (1) bekezdésének negyedik és ötödik mondatából az derül ki, hogy a 200 m^2-nél nagyobb alapterületű forgalmazók visszaváltási és hasznosítási kötelezettsége az általuk nem forgalmazott márkájú

termékek csomagolására is kiterjed, amennyiben e csomagolások az adott forgalmazó termékkészletébe tartozó áruk csomagolásainak fajtájával, alakjával, illetve méretével megegyeznek. Vagyis az e forgalmazókra vonatkozó hasznosítás mértéke nem a ténylegesen forgalmazott csomagolásokhoz képest kerül kiszámításra, hanem a fajtájukat, alakjukat és méretüket tekintve hasonló csomagolások függvényében.

165 Másrészről a fentiekből az következik, hogy csomagolások különböző rendszerek közötti, a csomagolásgyártó, illetve -forgalmazó döntése szerinti elosztása nem előre meghatározott mennyiségű csomagolásra vonatkozik, hanem az e csomagolásoknak megfelelő anyag tömegétől. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy amennyiben a csomagolásgyártó úgy határoz, hogy a DSD-t bízza meg a műanyagból készült és Németországban forgalomba hozott csomagolások felének visszaváltásával és hasznosításával, a DSD-nek e csomagolások felének megfelelő mennyiségű, ugyanolyan anyagot kell visszavennie és hasznosítania. A rendeletben előírt hasznosítási szinteknek való megfelelés érdekében a DSD-nek tehát azt kell bizonyítania a német hatóságokkal szemben, hogy az e gyártó által rábízott műanyagmennyiség 60%-át újrahasznosította (t.i. a műanyagra vonatkozó hasznosítási szint 60%). Továbbá, amennyiben a gyártó bizonyítani tudja, hogy visszaváltási és hasznosítási kötelezettségét a forgalomba hozott műanyagmennyiség felével kapcsolatosan a DSD-re hárította át, ezenfelül azt is bizonyítania kell, hogy az adott anyag másik felének megfelelő fennmaradó mennyiséget valamely egyéni rendszer, illetve valamely másik kollektív rendszer útján visszaváltotta és hasznosította.

166 Egyébként hangsúlyozni kell, hogy abszolút lehetséges – amint azt a határozat (170) preambulumbekezdése is megjegyzi – a hulladékgyűjtő-berendezések által összegyűjtött mennyiségeknek a különböző rendszerek közötti kvóta szerinti elosztása. A felperes saját, a papír- és kartonpapír csomagolásokkal kapcsolatos példája –amelyeket a DSD-rendszer a nyomtatványokkal (újságok és folyóiratok) egyidejűleg gyűjti össze – azt mutatja, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések gond nélkül használhatók közösen. A felperes tehát nem tilthatja meg versenytársainak, hogy azt a módszert alkalmazzák, amellyel maga is él. Ezen túlmenően a Landbell a tárgyalás során olyan, a határozatot követően elfogadott kompenzációs megállapodás fennállására hivatkozott, amely lehetővé teszi a különböző rendszerek üzemeltetői számára, hogy az általuk megbízott hulladékgyűjtő vállalkozások által

hasznosított anyagok mennyiségét – azon anyagmennyiségek figyelembevételével, amelyért a csomagolásgyártókkal és -forgalmazókkal kötött szerződés alapján felelősséggel tartoznak – maguk között elosszák.

167 Mindenesetre a DSD azon állítása, miszerint az összegyűjtött papír- és kartonpapír csomagolások, illetve nyomtatványok (újságok és folyóiratok) elosztása bonyolult és költséges, nem elegendő az első kötelezettség arányosságának a csomagolási rendeletre tekintettel való megkérdőjelezésére. Még ha feltesszük is, hogy ez az eset áll fenn, meg kell állapítani, hogy a bonyolultság és költségesség nem olyan kritériumok, amelyek a rendelet megsértését bizonyítják, és önmagukban nem indokolják a verseny érintett piacokról való kiszorítására alkalmas magatartás folytatását. Ráadásul a jelen ügyben a határozat kifejezetten kimondja, hogy az első kötelezettség nem akadályozza meg a DSD-t abban, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak fizetendő díjat a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén csökkentse, és ellenőrizze, hogy e vállalkozások semmiféle harmadik személyeknek nyújtott szolgáltatást ne számlázzanak ki a részére (lásd a 35. pontot). Ennélfogva a DSD közös használat esetén biztosítani tudná, hogy az egyes hulladékgyűjtő vállalkozásoknak fizetendő díj csupán a DSD-rendszer részére végzett visszaváltást és hasznosítást vegye figyelembe, és e díj ne valamely más rendszer részére nyújtott szolgáltatás megfizetésére szolgáljon.

168 Ezenfelül egyetlen bizonyíték sem támasztja alá a DSD azon állítását, miszerint papír- és kartonpapír csomagolások, illetve nyomtatványok (újságok és folyóiratok) elosztására alkalmazott kvótás módszer vele szemben aránytalan eredményekhez vezetne. Mindenesetre a határozat által előírt közös használat nem veszélyezteti a DSD érdekeit, mivel e rendelkezés célja éppen annak biztosítása, hogy minden kollektív rendszernek lehetősége legyen az érintett gyártók és forgalmazók által rájuk bízott csomagolások összegyűjtésére. A Bizottság egyébiránt e célkitűzés biztosítása érdekében írja elő a DSD-vel szemben a második kötelezettséget (lásd a 213–217. pontot).

169 Következésképpen, mivel a rendszerek közötti verseny nem a konkrét csomagolások elosztása szerint működik, hanem az e csomagolásoknak megfelelő anyagmennyiségek elosztása alapján, az első kötelezettség a felperes állításával ellentétben nem tekinthető aránytalannak.

170 A fentiekből következően az első kötelezettség nem tekinthető aránytalannak azon indokból, hogy ellentétes a csomagolási rendelettel.

171 Végül a felperes azon állításával kapcsolatosan, miszerint a rendelet alapján megakadályozhatja a DSD-rendszer hulladékgyűjtő-berendezéseinek egyéni rendszerek általi közös használatát, emlékeztetni kell arra, hogy az Elsőfokú Bíróság azt állapította meg, hogy az első kötelezettség személyi hatályának meghatározására alkalmazott „DSD versenytársai" fogalmat úgy kell értelmezni, hogy az kizárólag azon rendszerekre vonatkozik, amelyekre nézve a megtámadott határozat úgy ítélte meg, hogy szükséges a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának biztosítása, vagyis a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszerekre (lásd a 129. pontot). E körülmények között az első kötelezettség nem befolyásolja azt a lehetőséget, hogy a DSD esetleg a rendeletre hivatkozzon az egyéni rendszerekkel való közös használat megakadályozása érdekében.

b) A versenynek a DSD hátrányára történő torzulása veszélyéről

A felek érvei

172 A felperes arra hivatkozik, hogy az első kötelezettség aránytalan, mivel lehetővé teszi versenytársai számára, hogy célzottan a kifizetődőbb hulladékgyűjtő-berendezéseket válasszák, és a DSD-nek csupán a költségesebb berendezések álljanak rendelkezésére. Erre az élősködésre az egyéni rendszereknek – amelyeknek semmiféle területi kötelezettségük nincs – korlátozás nélkül lehetőségük nyílna a kollektív rendszerek és az egyéni rendszerek közötti átfedési területeken, vagyis a háztartáshoz hasonló hulladékgyűjtő helyek, valamint a csomagküldés útján értékesített csomagolások tekintetében. A többi kollektív rendszer ugyancsak a felperes kárára élősködhetne, továbbá a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata során érdekellentétek alakulhatnának ki, tekintettel arra, hogy a DSD nem képes többé rendszerszervezetének részleteit ugyanúgy szabályozni, ahogyan azt most teszi. Egyébiránt a

felperes a német hatóságok észrevételeire hivatkozik, amelyek arra a veszélyre utalnak, hogy a kollektív rendszerek kevésbé hatékonnyá válhatnak, és hogy a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló, 1994. december 20-i 94/62/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikkének (1) bekezdése (HL L 365., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. kötet, 13. fejezet, 349. o.) értelmében a verseny torzulhat, amennyiben „az egyéni rendszerek [...] a csomagolások forgalmazási régiójától függetlenül választhatnának, hogy – esetleg a regionálisan jelentős hulladékelhelyező helyekre korlátozva – hol gyűjtenek, illetve vásárolnak csomagolási hulladékot".

173 A Bizottság – a Landbell támogatásával – vitatja az első kötelezettség miatt a DSD-rendszert érintő állítólagos veszélyt. Mivel a csomagolási rendelet az összes kollektív rendszerre ugyanúgy alkalmazandó, e rendszerek egyike sem korlátozhatja tevékenységét az állítólagosan jövedelmezőbb körzetekre. Ezen túlmenően az egyéni rendszereknek csomagolásaikat elvileg a fogyasztók részére kijelölt visszaváltóhelyen kell összegyűjteniük, és lerakóhelyeik struktúrája ezért eltér a kollektív rendszerekétől.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

174 A felperes állításával ellentétben a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata nem jár azzal a hatással, hogy a DSD-vel versenyző kollektív rendszereknek lehetőségük nyílna arra, hogy ugyanazon Landon belül a jövedelmezőbb körzeteket válasszák azon körzetekkel szemben, amelyeket a DSD-rendszernek kellene továbbra is ellátni. Meg kell állapítani ugyanis, hogy az összes kollektív rendszerre ugyanazok a – területi lefedettséggel, hasznosítási szintekkel, illetve a mennyiségi áramlások bizonyításával kapcsolatos – kötelezettségek vonatkoznak.

175 Egyébként a határozat ráadásul kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az első kötelezettség nem akadályozza meg a DSD-t abban, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak fizetendő díjat következésképpen csökkentse (lásd a 35. pontot).

176 Ezen túlmenően azzal kapcsolatosan, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata állítólag összeegyeztethetetlen a 94/62 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével, miszerint a csomagolások visszaváltására és hasznosítására létrehozott rendszereket úgy kell kialakítani, hogy a Szerződéssel összhangban elkerüljék a kereskedelem akadályozását vagy a verseny torzulását, meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat célja pontosan a rendelet célkitűzéseinek megfelelően a verseny feltételeinek az érintett piacon való biztosítása, mivel a rendelet 1998-as módosításának éppen az volt a célja, hogy lehetővé tegye a kollektív rendszerek közötti verseny kialakulását (a megtámadott határozat (169) preambulumbekezdése).

177 A fentiekből következően az első kötelezettség nem tekinthető aránytalannak azon indokból, hogy a felperessel szemben torzítja a versenyt.

178 Egyébiránt azzal kapcsolatosan, hogy az első kötelezettség a hulladékgyűjtő-berendezéseknek a DSD szerződéses partnerei és az egyéni rendszerek általi közös használata esetleg veszélyeztetheti a versenyt, emlékeztetni kell arra, hogy az Elsőfokú Bíróság az előzőekben úgy ítélte meg, hogy az első kötelezettség személyi hatályának meghatározására alkalmazott „DSD versenytársai" fogalmat úgy kell értelmezni, hogy az kizárólag azon rendszerekre vonatkozik, amelyekre nézve a megtámadott határozat úgy ítélte meg, hogy szükséges a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának biztosítása, vagyis a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszerekre. E feltételek mellett az első kötelezettség nem befolyásolja a DSD és az egyéni rendszerek közötti viszonyokat.

c) A Der Grüne Punkt védjegy funkciójának állítólagos veszélyeztetéséről

A felek érvei

179 A felperes azt állítja, hogy az első kötelezettség azért aránytalan, mert a Der Grüne Punkt védjegy eredetmegjelölési funkcióját veszélyezteti, amely arra szolgál, hogy a

DSD-rendszer visszaváltási és hasznosítási szolgáltatását – az egyéb rendszerek ugyanilyen szolgáltatásaival szemben – felismerhetővé tegye. Ezzel kapcsolatosan a felperes emlékeztet arra, hogy védjegye Németországban a DSD-rendszerben részt vevő gyártók és forgalmazók csomagolásain feltüntetett együttes védjegyként, illetve a DSD-rendszer keretében használt hulladékgyűjtő-berendezéseken feltüntetett önálló védjegyként került lajstromozásra. Nevezetesen több német bíróság is elismerte a Der Grüne Punkt együttes védjegy származásra utaló funkcióját a Bundespatentgericht (német szövetségi szabadalmi bíróság) 1996. szeptember 18-i ítélete szerint a védjegy a gyártó ökológiai elkötelezettségét jelzi; a Landgericht Hamburg (hamburgi regionális bíróság, Németország) 1996. december 23-i ítélete, valamint a Kammergericht Berlin (berlini regionális legfelsőbb bíróság, Németország) 1994. június 14-i ítélete szerint a védjegy a DSD-rendszerben való részvételről tájékoztat; az Oberlandesgericht Köln (kölni regionális legfelsőbb bíróság, Németország) 1998. május 8-i ítélete, amely a védjegynek az elterjedése és ismertsége miatti kiemelt jelentőségére utal, továbbá a Bundesgerichtshof (a német szövetségi bíróság) 2001. március 15-i ítélete szerint a gyártók és forgalmazók a DSD-rendszerben való részvételüket annak a védjegy csomagolásain történő feltüntetésével jelzik). A jelen ügyben a felperes arra hivatkozik, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata veszélyezteti az együttes és önálló Der Grüne Punkt védjegyet, mivel a fogyasztó a nyilvánosság révén úgy tudja, hogy az e védjeggyel rendelkező csomagolások a DSD-rendszer, és nem valamely versenytárs rendszer részét képezik, és hogy azokat a DSD-rendszer hulladékgyűjtő-berendezései – amelyeket általában ugyancsak a Der Grüne Punkt védjeggyel látnak el – útján kell ártalmatlanítani. Ezzel szemben a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata során a DSD-rendszer által összegyűjtött csomagolások visszaváltásának és hasznosításának megszervezését – a fogyasztói elvárásokkal ellentétben – részben a DSD versenytársai fogják végezni. A DSD-rendszerhez tartozó hulladékgyűjtő-berendezések közös használata tehát a fogyasztók megtévesztésével jár.

180 A felperes még hozzáteszi, hogy az első kötelezettség arra kötelezné, hogy a versenyt úgy segítse elő, hogy a hulladékgyűjtő-berendezéseken feltüntetett Der Grüne Punkt védjegyet ingyenesen kényszerengedélybe adja versenytársainak. Ez a licencbe adás jogellenes, mivel sérti az e tárgyban hatályban lévő elveket (az 1994. április 15-i TRIPs egyezmény 21. cikke (a Világkereskedelmi Szervezet [WTO] létrehozatalára vonatkozó megállapodás 1C. melléklete), amelyet a többoldalú tárgyalások uruguayi fordulóján (1986–1994) elért megállapodásoknak a Közösség nevében a hatáskörébe

tartozó ügyek tekintetében történő megkötéséről szóló, 1994. december 22-i 94/800/EK tanácsi határozat (HL L 336, 1., 214. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o.), valamint a Bíróság 1994. november 15-i 1/94. sz. véleménye (EBHT 1994., I-5267. o.) is megerősített.

181 Elöljáróban a Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a felperes által hivatkozott bizonyos kifogások nem a megtámadott határozat tárgyát képező szolgáltatási szerződésre vonatkoznak, hanem a 2001/463/EK bizottsági határozat tárgyát képező felhasználási szerződésre, és ezért e kifogások vizsgálata a jelen ügynek nem tárgya. A Bizottság hangsúlyozza, hogy úgy tűnik, a felperes azon indokolással kíván kizárólagossági jogot alapítani a hulladékgyűjtő-berendezések használata vonatkozásában, hogy tulajdonosaiknak megengedi, hogy berendezéseiken feltüntessék a Der Grüne Punkt logót, ám ez elfogadhatatlan. Ugyanis ez azt jelentené, hogy az a hulladékgyűjtő vállalkozás, amely a csomagolást gyűjtő kamionján feltünteti a Der Grüne Punkt logót, a kamiont kizárólag a DSD-rendszer javára használhatná, más hulladékok szállítására nem. Pedig nemcsak hogy a szolgáltatási szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alátámaszthatná ezen érvelést, hanem a Bizottság által küldött információkérésre a hulladékgyűjtő vállalkozások által nyújtott válaszok is azt bizonyítják, hogy e vállalkozások más megrendelések teljesítésére is használják gépjárműveiket. A felperes tehát nem élhet az általa hivatkozott kizárólagossági joggal. Egyébiránt a Bizottság hangsúlyozza, hogy a fogyasztó nem kerül megtévesztésre, amikor a Der Grüne Punkt logót viselő csomagolást a DSD-rendszerhez tartozó hulladékgyűjtő-berendezésbe dobja bele, mivel a közös használat nem befolyásolja a fogyasztói magatartást. Ráadásul a DSD szerint a visszaváltási és hasznosítási szolgáltatás végső haszonélvezője nem a fogyasztó, hanem a csomagolásgyártó illetve -forgalmazó. Ezért nem bizonyított, hogy a felperes által hivatkozott fogyasztó megtévesztése veszélyeztetné a Der Grüne Punkt védjegyet.

182 A kényszerengedéllyel kapcsolatosan a Bizottság azzal érvel, hogy a felperes nem fejti ki közelebbről, hogy a határozat alapján kinek lenne köteles a védjegyet licencbe adni. A felperes továbbra is szabadon engedélyezheti, illetve javasolhatja az egyes hulladékgyűjtő vállalkozások számára, hogy a védjegyét a konténereiken feltüntetve használják, illetve ezt az engedélyt visszavonhatja.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

183 A felperes lényegében azt állítja, hogy az első kötelezettség megsérti az arányosság elvét, mivel a közös használat veszélyezteti a Der Grüne Punkt védjegyet, amely lehetővé teszi szolgáltatásainak a többi vállalkozás szolgáltatásaitól való megkülönböztetését. Azzal, hogy a versenytárs kollektív rendszerek a hulladékgyűjtő vállalkozások által elhelyezett, és a DSD-rendszer által már használt hulladékgyűjtő-berendezésekhez hozzáférhetnek, hasznot húzhatnak e védjegy fogyasztók előtti ismertségéből, és ez a tény a fogyasztókat oly módon téveszthetti meg, hogy csomagolásaikat olyan berendezésekben helyezik el, amelyekről úgy hiszik, hogy a DSD-rendszerhez, és nem valamely versenytárs rendszerhez tartoznak.

184 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy ez az érvelés nem elfogadható.

185 Először is a szolgáltatási szerződés nem akadályozza meg a DSD-vel szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozást abban, hogy hulladékgyűjtő-berendezéseit valamely, a DSD-rendszerrel versenybe álló rendszernek is felajánlja. A szolgáltatási szerződés értelmében csak az került meghatározásra, hogy „[a] rendszer elősegítésére szolgáló tevékenysége során a hulladékgyűjtő vállalkozás megfelelő módon és folyamatosan feltünteti a DSD által átadott Der Grüne Punkt logót, például úgy, hogy azt a levélpapírjára, hirdetési eszközeire nyomtatja, valamint hulladékgyűjtő tartályaira teszi, továbbá járművein és a rendszer működtetése során használt felszerelésein feltünteti" (a 2.5. cikk első bekezdésének negyedik mondata), illetve hogy „[a] Der Grüne Punkt logó használata a hulladékgyűjtő vállalkozás részére ingyenes" (a 2.5. cikk harmadik bekezdésének első mondata). Az a tény, hogy a DSD megengedi, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozás a hulladékgyűjtő-berendezésein ingyenesen tüntesse fel a Der Grüne Punkt védjegyet, nem elegendő ahhoz, hogy a DSD a hivatkozott berendezések kizárólagos használatát követelje. Sőt ellenkezőleg, a szolgáltatási szerződésből az derül ki, hogy az említett logó feltüntetésének csak az az értelme, hogy „promóciós célból" jelezze, hogy az érintett berendezés a DSD-rendszerhez tartozik.

186 A szolgáltatási szerződésnek a Der Grüne Punkt védjegyre vonatkozó rendelkezései alapján tehát nem megállapítható, hogy a védjegynek a hulladékgyűjtő-berendezésen való feltüntetése miatt e berendezés ne szolgálhatna más célokat.

187 Másodszor, a csomagolási rendelet egyetlen rendelkezése sem írja elő, hogy a hulladékgyűjtő-berendezéseket a használt rendszerrel kellene azonosítani. Így szükségképpen a rendelet egyetlen rendelkezése alapján sem lehet megállapítani azt, hogy a beazonosított hulladékgyűjtő-berendezéseket kizárólag egy rendszer számára kellene fenntartani azért, hogy a fogyasztó ne legyen megtéveszthető az általa elhelyezett csomagolást visszaváltó és hasznosító rendszer azonosságát illetően. Egyébiránt a Der Grüne Punk logó csomagolásokon való feltüntetésének jelentősége kapcsán – amely e rendelet által a 6. cikke I. melléklete 4. pontja (2) bekezdésének második mondata értelmében annak érdekében nyújtott lehetőségek egyike, hogy a fogyasztó tájékoztatást kaphasson arról, hogy az érintett csomagolás valamely kollektív rendszer részét képezi (lásd a 6. pontot) – az Elsőfokú Bíróság a T-151/01. sz., DSD kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 133. pontjában kimondta, hogy attól a pillanattól, hogy a rendeletben előírt hasznosítási szintek teljesülnek, illetve a rendszerek közötti csomagolásmennyiségek elosztása az érintett anyag összesített tömege alapján, és nem önmagukban a csomagolások függvényében működik, annak a ténynek, hogy a Der Grüne Punkt logó feltüntetésre kerül-e rajtuk, vagy sem, nincs olyan szerepe, illetve jelentősége, mint amelyet a felperes tulajdonít neki. Ugyanis az a gyártó, illetve forgalmazó, amelyik úgy dönt, hogy a DSD-t bízza meg a Németországban forgalmazott csomagolásai egy részének visszaváltásával és hasznosításával, és e csomagolások másik részének visszaváltását és hasznosítását valamely egyéni rendszeren keresztül maga biztosítja, vagy valamely másik kollektív rendszert bíz meg ezzel, a csomagolások másik részének visszaváltása és hasznosítása során csupán a különböző érintett rendszerek közötti mennyiségeket kell elosztania, és a rendeletben előírt azonosítás feltételeit kell betartania anélkül, hogy – amint azt a felperes állítja – köteles lenne pontosan meghatározni a végső fogyasztó magatartását.

188 E körülmények között a rendelet rendelkezései alapján nem állapítható meg, hogy a Der Grüne Punkt védjegynek a valamely hulladékgyűjtő-berendezésen, vagy a DSD-rendszer által visszaveendő csomagoláson történő feltüntetése miatt a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatát meg kell akadályozni.

189 Harmadszor, figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az ügy aktájából kiderül, hogy a Der Grüne Punkt logó a DSD-rendszer keretében használt hulladékgyűjtő-berendezések közül nem mindegyiken kerül feltüntetésre. Így tehát jogosan feltételezhető, hogy a csomagolások hulladékgyűjtő-berendezésekben való elhelyezésekor a fogyasztók e berendezéseket nem a Der Grüne Punkt védjeggyel, hanem a csomagolás fajtájával (fogyasztói csomagolás), illetve főleg a különböző típusú hulladékgyűjtő-berendezésekben elhelyezendő csomagolás anyagának fajtájával (könnyű anyagok, papír/kartonpapír, üveg, stb.) társítják. E tekintetben a felperes nem bizonyítja, hogy a fogyasztó jelentőséget tulajdonítana annak a ténynek, hogy a DSD és nem valamely más kollektív rendszer gondoskodik a csomagolás visszaváltásáról, illetve ártalmatlanításáról. A fogyasztó bizonyára foglalkozik a környezettel, ám mivel a kollektív rendszerekre ugyanazon kötelezettségek vonatkoznak, az a kérdés, hogy melyik rendszer foglalkozik a visszaváltással és a hasznosítással, nem tűnik jelentőséggel bírónak. E kötelezettségek egyikét sem érinti ugyanis a létező hulladékgyűjtő-berendezések közös használata. Ráadásul a felperes nem vitatja, hogy a papír- és kartonpapír csomagolásokat ugyanazokban a berendezésekben gyűjtik, mint a nyomtatványokat (újságok és folyóiratok), amelyek összegyűjtéséért a helyi önkormányzatok és nem a DSD-rendszer tartoznak felelősséggel. A felperes ezzel kapcsolatosan nem állítja, hogy a fogyasztók úgy vélnék, hogy a Der Grüne Punkt védjegynek az e berendezéseken való esetleges feltüntetése miatt a DSD-rendszer tartozik felelősséggel a nyomtatványok gyűjtéséért és hasznosításáért.

190 Következésképpen a fogyasztó megtévesztésének elkerülése végett elegendőnek látszik annak a közösen használt hulladékgyűjtő-berendezéseken való feltüntetése, hogy azokban a csomagolások a DSD-rendszer, illetve esetleg a többi versenytárs kollektív rendszer számára kerülnek összegyűjtésre, anélkül, hogy – amint azt a felperes állítja – szükség lenne e hulladékgyűjtő-berendezések mindennemű közös használatának megtiltására.

191 Végül meg kell jegyezni, hogy sem az első kötelezettség, sem a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának technikai korlátai nem indokolják, hogy a DSD engedélyt adjon versenytársainak a Der Grüne Punkt védjegy használatára. Elképzelhető, hogy a közösen használt hulladékgyűjtő-berendezéseken semmiféle logó, illetve jelzés ne szerepeljen, vagy épp ellenkezőleg, az összes rendszer

feltüntethesse logóját, illetve valamely olyan jelzését, amelyről felismerhető. Ennélfogva a felperes nem hivatkozhat arra, hogy az első kötelezettség előírja vele szemben, hogy versenytársainak ingyenes kényszerengedélyt adjon a Der Grüne Punkt védjegy használatára.

192 A fentiekből következik, hogy az első kötelezettség nem tekinthető aránytalannak azért, mert túlzottan veszélyezteti a Der Grüne Punkt védjegynek a DSD-rendszerben betöltött szerepét.

d) Az első kötelezettségnek a nemzeti igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés jogára gyakorolt hatásáról

A felek érvei

193 A felperes arra hivatkozik, hogy az első kötelezettség megtiltja, hogy „megakadályozza" a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak, hogy közös használati szerződést kössenek a DSD versenytársaival. Ez a DSD-t megakadályozza abban, hogy hulladékgyűjtő vállalkozásaival szemben a nemzeti hatóságok, illetve bíróságok előtt eljárást indíthasson a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának a rendelettel való összeegyeztethetetlensége miatt. Ebben az esetben az első kötelezettség viszont összeegyeztethetetlen az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkében megfogalmazott igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapvető jogával (a Bíróság 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítéletének [EBHT 1986., 1651. o.] 17. és 18. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-111/96. sz., ITT Promedia kontra Bizottság ügyben 1998. július 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-2937. o.] 60. pontját).

194 A Bizottság kijelenti, hogy az első kötelezettség egyáltalán nem akadályozza meg a felperest abban, hogy a német közigazgatási bíróságok előtt a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatának a rendelettel való összeegyeztethetősége kérdését felvesse (lásd e tekintetben a Verwaltungsgerichtshof Kassel 1999. augusztus 20-i ítéletét, valamint a Verwaltungsgericht Gießen 2001. január 31-i ítéletét). Ezzel szemben a kötelezettségvállalás és a kötelezettségek jogszerűségének vizsgálata a közösségi igazságszolgáltatás feladata.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

195 A felperes lényegében azt állítja, hogy az első kötelezettség megakadályozza abban, hogy a német bíróságok és hatóságok előtt arra hivatkozzon, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata a rendeletbe ütközik.

196 Az első kötelezettség nem értelmezhető ilyen módon. E kötelezettség tulajdonképpen azt tiltja meg, hogy a DSD megakadályozza a hulladékgyűjtő-berendezéseknek a versenytárs kollektív rendszerek általi közös használatát. Az Elsőfokú Bíróság az előzőekben már megállapította, hogy e kötelezettség megfelel az EK 81. cikk (3) bekezdésének és a 17. rendelet 8. cikkének (lásd a 151. pontot), ugyanis a csomagolások fogyasztóktól való gyűjtése, illetve a fogyasztóktól származó csomagolások visszaváltása és hasznosítása megszervezésének piacán fennálló verseny fenntartása lehetővé tételének érdekében volt rá szükség.

197 Mindemellett az első kötelezettség nem akadályozza meg a DSD-t abban, hogy valamely nemzeti hatóság vagy bíróság előtt keresetet indítson a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata – amelyre a mentességi határozat kötelezi – ellen. A DSD-nek tehát továbbra is fennáll a lehetősége arra, hogy a szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseinek közös használatát ellenezze arra való hivatkozással, hogy e gyakorlat a német csomagolási rendeletet, illetve egyéb nemzeti rendelkezéseket sért. Mindemellett, még ha a DSD-nek lehetősége van is erre, azt a tényt

nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy a Bizottság ebben az esetben úgy ítélheti meg, hogy ez az eljárás a hatályos közösségi jogszabályok értelmében megsérti a vele szemben a mentességi határozat betartásának biztosítása érdekében előírt kötelezettségeket. Ezen túlmenően emlékeztetni kell arra, hogy amikor a nemzeti bíróságok olyan megállapodásról vagy gyakorlatról döntenek, amelyek már a Bizottság határozatának tárgyát képezik, nem hozhatnak a Bizottságéval ellentétes határozatot akkor sem, ha ez utóbbi ellentmond az elsőfokú nemzeti bíróság által hozott határozatnak (a Bíróság C-344/98. sz., Masterfoods és HB ügyben 2000. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2000., I-11369. o.] 52. pontja).

198 A DSD által hivatkozott igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapvető joga tehát a közösségi jog alapján elfogadott határozat megsértéséhez vezethet.

199 Az előzőekből következően az első kötelezettség nem tekinthető aránytalannak azért, mert megfosztja a DSD-t a nemzeti bíróságok és hatóságok előtti keresetindítás jogától.

5. *Az első jogalapra vonatkozó végkövetkeztetés*

200 Az előzőekből az következik, hogy az első kötelezettség megtiltja a felperesnek, hogy megakadályozza a versenytárs kollektív rendszerek számára a felperes szerződéses partnerei tulajdonában lévő hulladékgyűjtő-berendezésekhez való hozzáférését. Ez a kötelezettség a Bizottság azon szándékán alapul, hogy biztosítsa, hogy a DSD-vel versenyben álló rendszerek beléphessenek a fogyasztóktól származó hulladék gyűjtésének piacára, és következésképpen a fogyasztóktól származó csomagolások visszaváltása és hasznosítása megszervezésének piacára. A felperes által az első jogalap keretében előadott érvek egyike sem alkalmas e végkövetkeztetés megcáfolására.

201 Következésképpen a kollektív rendszerekre vonatkozó első jogalapot egészében el kell utasítani.

202 Egyébiránt a DSD érveire válaszolva az Elsőfokú Bíróság szükségét érzi, hogy emlékeztessen arra (lásd a 121. pontot), hogy az első kötelezettség személyi hatályának meghatározására alkalmazott „DSD versenytársai" fogalom az egyéni rendszerekre nem vonatkozik, mivel az derül ki a határozatból, hogy e rendszerek csupán az érintett piacok mezsgyéjén tudnak tevékenykedni, és átfedések esetén elegendő lehetőségük van a DSD-rendszer által használt hulladékgyűjtő vállalkozásokon, illetve -berendezéseken kívül más vállalkozásokat, illetve berendezéseket igénybe venni.

203 Következésképpen, mivel az első kötelezettség az egyéni rendszerekre nem vonatkozik, a felperes által az e tárgyban hivatkozott érvek tekintetében döntés hozatalának sincs helye.

B – *Az arra vonatkozó második jogalapról, miszerint a megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában meghatározott kötelezettség sérti az EK 86. cikk (2) bekezdését*

1. *A felek érvei*

204 A felperes azzal érvel, hogy a környezetvédelem érdekében Németország teljes területén – ideértve a kevéssé vonzó vidéki körzeteket is – foglalkozik a csomagolások visszaváltásával és hasznosításával. Emlékeztet arra is, hogy a DSD-rendszert mindegyik Land hatáskörrel rendelkező hatósága engedélyezte. A felperes véleménye szerint ezen engedélyek értelmében a DSD az EK 86. cikk (2) bekezdése szerinti általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével van megbízva. E tekintetben a felperes hozzáteszi, hogy annak a ténynek, hogy bármelyik kollektív

rendszer működtetője engedélyt kaphat valamely Landtól e tevékenység folytatására, nincs jelentősége, tekintettel arra, hogy az EK 86. cikk (2) bekezdése kizárólag az általános gazdasági érdekű szolgáltatással való megbízásra utal, az EK 86. cikk (1) bekezdésben meghatározott különleges vagy kizárólagos jogok fennállására nem. E körülmények között a felperes fenntartja, hogy a DSD által vállalt biztosítéki kötelezettségeket (a teljes területen végzendő rendszeres hulladékgyűjtés, hasznosítási szintek [betartása] és a mennyiségi áramlás bizonyítása) veszélyeztetné a hulladékgyűjtő-berendezések első kötelezettségben előírt közös használata, mivel ez a kötelezettség a DSD-rendszer tevékenységi engedélyre való jogosultságát kérdőjelezné meg. Ráadásul a közös használat a versenynek a DSD hátrányára történő torzulásához vezetne amiatt, hogy lehetővé tenné versenytársainak, hogy a DSD-rendszeren élősködjenek. Következésképpen a jelen ügyben az EK 81. cikkben meghatározott versenyszabályok nem alkalmazandók, mivel e szabályok megakadályozzák a DSD-re bízott sajátos feladat végrehajtását.

205 A Bizottság és a Landbell hangsúlyozzák, hogy a felperes egyáltalán nem bizonyítja a közös használat által tevékenységére, illetve állítólagos általános gazdasági érdekű szolgáltatással kapcsolatos feladatára gyakorolt veszélyt, mivel az említett közös használat egyáltalán nem zavarja a DSD által alkalmazott hulladékgyűjtő vállalkozások működését. A Landbell továbbá megjegyzi, hogy az a tény, hogy a DSD a kevéssé vonzó vidéki körzeteket is ellátja, a kollektív rendszerek ügyfelei által megrendelt szolgáltatás elválaszthatatlan részét képezi, mivel az utóbbiak azt igénylik, hogy a hulladékgyűjtési szolgáltatást az érintett terület teljes egészén igénybe vehessék, és így a rendeletben meghatározott kötelezettségeik alól teljes mértékben mentesülhessenek.

2. *Az Elsőfokú Bíróság álláspontja*

206 Az EK 86. cikk (2) bekezdése értelmében az általános gazdasági érdekű gazdasági szolgáltatások működtetésével megbízott vállalkozások olyan mértékben tartoznak e szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. Ez a rendelkezés azt is előírja, hogy kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel.

207 A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy még ha fel is tesszük, hogy a felperes az EK 86. cikk (2) bekezdése értelmében általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével van megbízva, ugyanolyan jogcímen, mint a Landok hatóságai által engedélyezett egyéb kollektív rendszerek, ettől még nem bizonyított, hogy a megtámadott határozat a fent hivatkozott feladat végrehajtását veszélyeztetné.

208 A felperes által a jelen jogalapban hivatkozottakkal ellentétben a DSD-vel szemben azon kötelezettség előírása, hogy nem tilthatja meg a hulladékgyűjtő vállalkozásoknak, hogy a DSD versenytársaival olyan szerződéseket kössenek, amelyek lehetővé teszik, hogy a versenytársak az előbbiek tartályait és egyéb csomagolásgyűjtő, illetve csomagolásválogató-berendezéseit használják, és hogy e szerződéseket betartsák, nem enged arra következtetni, hogy a megtámadott határozat veszélyeztetné a DSD-rendszerre bízott visszaváltási és hasznosítási szolgáltatás gazdaságilag elfogadható feltételek közötti megvalósítását.

209 Különösen az aktában szereplő egyetlen bizonyíték alapján sem lehet arra következtetni, hogy a megtámadott határozat azzal a kockázattal jár, hogy a DSD többé nem lesz képes a rendszeres csomagolásgyűjtési feladatát Németország egész területén ellátni, a rendeletben előírt hasznosítási szinteket elérni, illetve a hivatkozott rendeletben megkövetelt áramlási mennyiségeket bizonyítani. Továbbá az Elsőfokú Bíróság az első jogalap keretében már megállapította, hogy a felperes nem bizonyította, miszerint az első kötelezettség végrehajtása a verseny vele szembeni torzulásának kockázatával járna.

210 Következésképpen a második jogalapot el kell utasítani.

C – Az arra a tényre vonatkozó harmadik jogalapról, hogy a megtámadott határozat 3. cikkének b) pontja megsérti az EK 81. cikk (3) bekezdését és az EK 86. cikk (2) bekezdését

211 A felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat 3. cikkének b) pontjában előírt kötelezettség (a továbbiakban: második kötelezettség), miszerint „a DSD nem követelheti, hogy a DSD versenytársaival a hulladékgyűjtő, illetve a használt kereskedelmi csomagolások szétválogatására szolgáló tartályok és egyéb berendezések közös használatára vonatkozó szerződést kötött hulladékgyűjtő vállalkozások a DSD-rendszeren kívül összegyűjtött csomagolások mennyiségéről információt nyújtsanak", megsérti az EK 81. cikk (3) bekezdését, valamint az EK 86. cikk (2) bekezdését. Ennek alátámasztására az első és második kötelezettség keretében felhozott érvekre hivatkozik.

212 Ezenfelül a felperes megjegyzi, hogy a csomagolási rendelet alapján a német hatóságok azt követelik meg, hogy hasznosítsa „a ténylegesen összegyűjtött csomagolásmennyiséget" (lásd a rendelet 6. cikke I. melléklete 1. szakaszának (5) bekezdését) és hogy az e mennyiséggel kapcsolatos bizonyítása érdekében a felperes arra kéri a hulladékgyűjtő vállalkozásokat, hogy minden hónapban készítsenek részére jelentést az „összegyűjtött mennyiségekről". A második kötelezettség mindeközben arra kötelezi a DSD-t, hogy a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén ne követeljen e hulladékgyűjtő vállalkozásoktól azzal a csomagolásmennyiséggel kapcsolatos bizonyítékot, „amely nem a DSD-rendszer keretében került összegyűjtésre". A megtámadott határozat szerint erre a kötelezettségre azért van szükség, hogy „[a] DSD versenytársai a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata keretében a számukra összegyűjtött csomagolásmennyiségeket szabadon használják" (a megtámadott határozat (182) preambulumbekezdése). Ezzel kapcsolatosan a felperes kifejti, hogy a második kötelezettség célja annak biztosítása, hogy közös használat esetén az összegyűjtött mennyiségek a DSD által ártalmatlanított mennyiségi áramlások bizonyítása érdekében ne kerülhessenek felhasználásra, hanem ellenkezőleg, a versenytársaknak legyenek betudhatók. Mindamellett ez a kötelezettség nem zárhatja ki a DSD azon lehetőségét, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozásokat arra kérje, hogy szolgáltassanak adatokat a hulladékgyűjtő-berendezésekben összegyűjtött csomagolás összesített mennyiségére vonatkozóan ahhoz, hogy bizonyítani tudja, milyen mennyiségű csomagolást került összegyűjtésre.

213 Az Elsőfokú Bíróság először is megjegyzi, hogy a felperes a harmadik jogalapban nem fejt ki új, illetve azt bizonyító különös érveket, hogy a második kötelezettség milyen módon sérti meg az EK 81. cikk (3) bekezdését, illetve az EK 86. cikk (2) bekezdését. E körülmények között a harmadik jogalapot ugyanazon indokok alapján kell elutasítani, mint amelyeket az Elsőfokú Bíróság az első és a második kötelezettség keretében kifejtett.

214 Egyébiránt az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy a tárgyalás során a Bizottság és a DSD egyetértettek a megtámadott határozat 3. cikke b) pontjában meghatározott második kötelezettség tartalmának megfelelő értelmezése vonatkozásában.

215 A szóbeli előterjesztések és a tárgyalás során feltett kérdésekre a felek által adott válaszok fényében az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy még ha a második kötelezettség értelmében a DSD nem kérheti is a hulladékgyűjtő vállalkozásokat arra, hogy nyújtsanak a versenytárs kollektív rendszerekben összegyűjtött csomagolásmennyiségekre vonatkozó adatokat, mindemellett a DSD-nek továbbra is fennáll a lehetősége, hogy az említett vállalkozásokat megkérje, hogy a szükséges információkat közöljék vele annak érdekében, hogy bizonyítani tudja a DSD-rendszerben összegyűjtött mennyiségeket. Az információkéréshez való jogosultságáról egyébként a megtámadott határozat (175) preambulumbekezdése kifejezetten rendelkezik.

216 Amikor az Elsőfokú Bíróság a tárgyalás során e tárgyban kérdéseket tett fel, a Bizottság kijelentette, hogy a második kötelezettség nem akadályozza meg a felperest sem a hulladékgyűjtő vállalkozások által összegyűjtött csomagolások összesített mennyiségének, sem e mennyiség DSD-rendszerhez tartozó részének megismerésében, ám mindeközben megjegyezte, hogy itt lényegében annak a ténynek van jelentősége, hogy a DSD ne próbálja meg a hulladékgyűjtő vállalkozások által a másik versenytárs rendszer részére összegyűjtött csomagolásmennyiségeket sajátjaként feltüntetni. A Bizottság ezen álláspontja megegyezik a felperes álláspontjával (lásd a 212. pontot).

217 E körülmények között a második kötelezettséget egyrészt úgy kell értelmezni, hogy a DSD nem követelheti a szolgáltatási szerződés alapján vele szerződött hulladékgyűjtő vállalkozásoktól, hogy a versenytárs rendszerek részére összegyűjtött csomagolásmennyiségeket neki tulajdonítsák, másrészt pedig e kötelezettség nem akadályozhatja meg a DSD-t sem a hulladékgyűjtő vállalkozások által összegyűjtött csomagolások összesített mennyiségének, sem e mennyiség DSD-rendszerhez tartozó részének megismerésében.

D – *A megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében meghatározott kötelezettségvállalás megsemmisítésére irányuló és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapvető jogának megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról*

1. *A felek érvei*

218 A felperes emlékeztet arra, hogy a Bizottság felhívására – az általa a DSD-rendszer hulladékgyűjtő-berendezéseinek a VfW általi ingyenes használata megtiltása iránt indított keresetet követően – azt a kötelezettségvállalást tette, hogy „a VfW – és a hasonló ügyekben más vállalkozások – kötelezésére vonatkozó, a [Landgericht Köln] 1997. március 18-i ítéletében meghatározott jogsértés megszüntetése iránti eljárás indításától [...] tartózkod[ik]" (a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdése). A felperes véleménye szerint ez a kötelezettségvállalás összeegyeztethetetlen az igazságszolgáltatáshoz való szabad hozzáférés alapvető jogával (a fent hivatkozott ITT Promedia kontra Bizottság ítélet 60. pontja). Ez a jogsértés még jelentősebb, mivel a DSD által az egyik versenytársával szemben jogsértés megszüntetése iránt benyújtott kereset „nem nyilvánvalóan alaptalan", és a német jog értelmében nem visszaélésszerű (a fent hivatkozott ITT Promedia kontra Bizottság ítélet 56. pontja). A Landgericht Köln ítéltéből az derül ki, hogy a DSD a tisztességtelen piaci versenyről szól német törvény alapján jogosan kérhette a bíróságtól, hogy a VfW ne használhassa ingyenesen a DSD által finanszírozott hulladékgyűjtő-berendezéseket. Ezen ítélet szerint a hulladékgyűjtő-berendezések közös használatához a DSD beleegyezésére van szükség, illetve arra, hogy az alperes a DSD-nek „egyfajta közvetlen díjtételt" fizessen.

219 A Bizottság a Landbell támogatásával felhívja a figyelmet arra, hogy a felperes olyan kötelezettségvállalást kifogásol, amelyet a DSD a Bizottsághoz több harmadik személy által tett azon észrevételekre válaszul vállalt, miszerint a DSD a megtámadott határozat (71) preambulumbekezdésében meghatározott kötelezettségvállalással ellentétben nem tette lehetővé a szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseihez való szabad hozzáférést. A Bizottság erre megjegyzi, hogy amennyiben a felperes nem tudja megakadályozni, hogy a hulladékgyűjtő vállalkozások engedélyezzék hulladékgyűjtő-berendezéseik közös használatát, akkor ahhoz sincs joga, hogy e közös használatot valamelyik versenytársának megtiltsa.

2. *Az Elsőfokú Bíróság álláspontja*

220 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság azon közleményének a Hivatalos Lapban történő megjelenésekor, amelyben bejelentette, hogy a DSD-rendszerrel kapcsolatos különböző szerződéseket elfogadhatónak kívánja nyilvánítani, több érdekelt harmadik fél is jelentkezett, hogy jelezze a Bizottságnak, hogy a DSD a közigazgatási eljárás e szakasza során a harmadik személyeknek a DSD szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseihez való szabad hozzáférésével kapcsolatosan tett kötelezettségvállalásai ellenére az utóbbi bírósági eljárást indított e berendezések közös használata ellen. A Landgericht Köln 1997. március 18-i ítélete pedig világosan jelezte a DSD-nek a VfW-vel mint egyéni rendszerrel szembeni fellépésére irányuló szándékát, mivel az utóbbi egyes német kórházakban ingyenesen szeretett volna a DSD-rendszer keretében használt hulladékgyűjtő-berendezésekhez hozzáférni.

221 E körülmények között a Bizottság 1997. augusztus 21-i levelében jelezte a DSD-nek, hogy a szerződés partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseinek harmadik személyek általi használata megakadályozása az EK 82. cikkbe ütközhet, valamint hangsúlyozta, hogy e magtartatásnak milyen jelentősége lehet a mentesítési eljárás tekintetében, mivel az EK 81. cikk (3) bekezdésében felsorolt negyedik feltétel értelmében a mentesítés céljából bejelentett megállapodás nem teheti lehetővé, hogy az érintett termékek jelentős része tekintetében megszüntesse a versenyt.

222 A Bizottság fenti állásfoglalását követően a DSD a Bizottság 1997. augusztus 21-i levelében kifejtett aggodalmai orvoslása végett a következő – a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt – kötelezettségvállalást nyújtotta be:

„A [DSD] hajlandó a VfW – és a hasonló ügyekben más vállalkozások – kötelezésére vonatkozó, a Landgericht Köln 1997. március 18-i ítéletében meghatározott jogsértés megszüntetése iránti kereset benyújtásától tartózkodni. A tájékoztatáshoz és az ellentételezéshez való jog gyakorlása mindemellett a [DSD-vel] szerződéses viszonyban lévő hulladékgyűjtő vállalkozásokkal szemben fennmarad."

223 Ezért tehát nem állítható, hogy a fenti kötelezettségvállalás megsérti a DSD-nek az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez fűződő jogát. A DSD saját magától ajánlotta fel a Bizottságnak a fenti kötelezettségvállalást azért, hogy a Bizottság ne tegye meg az 1997. augusztus 21-i levélben előirányzott lépéseket. Tehát saját érdekében – azon elv értelmében, miszerint valamely fél lemondhat rendelkezésére álló jogának gyakorlásáról – és az ügy teljes ismeretében jelentette ki a DSD a Bizottsággal szemben lényegében azt, hogy lemond a szerződéses partnerei által az e vállalkozások hulladékgyűjtő-berendezéseinek közös használata iránt érdeklődő más rendszerekkel kötendő megállapodások német bíróságok előtti megtámadásáról.

224 Végül ki kell emelni, hogy a DSD-nek a (72) preambulumbekezdésben tett jogról való lemondását a Bizottság ellentételezte.

225 Vitathatatlan ugyanis, hogy a Bizottság a DSD által vállalt kötelezettségvállalást követően – a felhasználási szerződés esetével ellentétben, amikor is a Bizottság a

Hivatalos Lapban megjelent közlemény kapcsán az érdekelt harmadik személyek által tett észrevételeket követően eljárást indított – nem indított az EK 82. cikk címén eljárást a DSD ellen.

226 Ráadásul az sem vitatható, hogy a Bizottság – például az egyéni rendszereknek a német kórházakban elhelyezett hulladékgyűjtő-berendezésekhez való hozzáférésével kapcsolatban, illetve a piac egyéb területein esetlegesen felmerülő – verseny-problémák további vizsgálatának elkerülése céljából igenis figyelembe vette a DSD által benyújtott kötelezettségvállalást. Ezen elemzésre szükség lett volna annak vizsgálata érdekében, hogy a DSD által a Landgericht Köln 1997. március 18-i ítélete tárgyát képező ügyben folytatott magatartásnak milyen hatása lehetett a szolgáltatási szerződés EK 81. cikk (1) és (3) bekezdése fényében történő elemzésére. A jelen ügyben a Bizottság ezzel kapcsolatos elemzése meglehetősen pontatlan maradt, még ha a határozat feltünteti is, hogy egy kórházban több hulladékgyűjtő-berendezés is elhelyezhető (a megtámadott határozat (128) preambulumbekezdése). Ez a megállapítás meg sem közelíti azt a végkövetkeztetést, amelyre a kórházaknak szállított csomagolások gyűjtésére vonatkozó versenyfeltételekkel kapcsolatos esetleges mélyebb elemzés juthatott volna.

227 E körülmények között a Bizottság az EK 81. cikk (3) bekezdése és a 17. rendelet 8. cikke alapján jogszerűen állapíthatta meg, hogy a DSD által a szerződéses partnerei hulladékgyűjtő-berendezéseihez más kollektív rendszerek általi hozzáférése tekintetében benyújtott kötelezettségvállalást nem tartja megfelelőnek, és ezért további lépéseket kell tennie, továbbá a mentesítési határozathoz olyan kötelezettséget kell kapcsolnia, amely biztosítja, hogy a szolgáltatási szerződés ne tegye majd a DSD számára lehetővé a versenynek az érintett piacról való kiszorítását.

228 Ezzel kapcsolatosan az alapján, hogy az első kötelezettség az egyéni rendszerekre nem vonatkozik – mivel e rendszerek tekintetében nincs szükség a DSD szerződéses partnereinek a hulladékgyűjtő-berendezéseihez való hozzáférése biztosítására, mert a DSD-vel szolgáltatási szerződést nem kötött hulladékgyűjtő vállalkozások e problémára alternatív megoldásokat tudnak nyújtani (lásd a 120–129. pontot és a

megtámadott határozat (159) preambulumbekezdését) –, nincs helye annak a megállapításnak, hogy a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalás jogellenes, mivel az nem ad választ a megtámadott határozatban feltárt versenyproblémára. Ez a kötelezettségvállalás ugyanis más logikát követ, mint amely alapján a Bizottság meghozta az első kötelezettséget. Miközben e kötelezettség célja az EK 81. cikk (3) bekezdésében felsorolt negyedik feltétel végrehajtásának garantálása – vagyis annak biztosítása, hogy a szolgáltatási szerződés nem szorítja majd ki a versenyt az érintett piacokról –, aközben a kötelezettségvállalás célja csupán a Bizottság munkájának megkönnyebbítése olyan esetben, amikor nemleges megállapítást, illetve mentesítési határozatot hoz. Amint az a 225. és 226. pontban kifejtésre került, a DSD által benyújtott kötelezettségvállalás lehetővé tette, hogy a Bizottság elkerülje azon kérdések elemzését, amelyek önmagukban kétségbe vonhatták volna a megtámadott határozatot, illetve az EK 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárás megnyitásához vezethettek volna.

229 Az fentiekből következően a felperes által nyújtott, a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalás nem veszélyezteti a felperes igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez fűződő jogát, mivel azt a DSD az ügy teljes ismeretében ajánlotta fel annak érdekében, hogy a Bizottság ne vizsgáljon tovább olyan kérdéseket, amelyek az EK 82. cikk alkalmazásában eljárás indításához vezethettek volna, vagy kétségbe vonták volna az EK 81. cikk alapján elvégzett elemzését.

230 Következésképpen a negyedik jogalapot el kell utasítani.

231 A fentiek összességéből következően a keresetet – mind az első és a második kötelezettségre vonatkozóan, mind a megtámadott határozat egészére, illetve a megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében foglalt kötelezettségvállalásra vonatkozóan – teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

232 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mindemellett az eljárás szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását vagy azt, hogy a felek mindegyike maga viselje saját költségeit, amennyiben a felek mindegyike egy vagy több jogalappal kapcsolatosan pervesztes lesz. A jelen ügyben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy az első kötelezettség tartalmának oly módon való értelmezése, hogy e kötelezettség csupán a DSD-vel versenyben álló kollektív rendszerekre vonatkozik, az egyéni rendszerekre nem, illetve a második kötelezettség tartalmának értelmezése e tekintetben részben alátámasztja a felperes e vonatkozásban előadott érveit. Következésképpen az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy helyesen mérlegeli a jelen ügy körülményeit, amikor elrendeli, hogy a Bizottság viseli a felperes költségeinek egynegyedét és a saját költségeinek egynegyedét. A felperes viseli a saját költségeinek háromnegyedét, a Bizottság költségeinek háromnegyedét, valamint a Landbell költségeit.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (első tanács)

a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) **A felperes Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH viseli saját költségeinek háromnegyedét, a Bizottság költségeinek háromnegyedét, valamint a Landbell AG Rückhol-Systeme költségeit.**

3) **A Bizottság viseli saját költségeinek egynegyedét és a felperes költségeinek egynegyedét.**

García-Valdecasas Cooke Labucka

Kihirdetve Luxembourgban, a 2007. május 22-i nyilvános ülésen.

E. Coulon J. D. Cooke

hivatalvezető elnök

Tartalomjegyzék

Jogi háttér ..... II - 1696

A – A csomagolási hulladékok keletkezésének megelőzéséről szóló rendelet ..... II - 1696

B – A Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH kollektív rendszere, felhasználási szerződés és szolgáltatási szerződés ..... II - 1699

Az eljárás alapját képező tényállás ..... II - 1700

A megtámadott határozat ..... II - 1702

A – A DSD és a hulladékgyűjtő vállalkozások közötti szerződéses jogviszonyról ... II - 1703

B – Az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében végzett értékelés ..... II - 1704

1. A hulladékgyűjtő vállalkozások javára kikötött kizárólagossági kikötés ..... II - 1704

2. A hulladékgyűjtő vállalkozások berendezéseihez való hozzáférésről ..... II - 1706

C – Az EK 81. cikk (3) bekezdésével kapcsolatos értékelés ..... II - 1708

D – A Bizottság által a mentesítési határozat kibocsátásához kapcsolt kötelezettségek ..... II - 1710

E – Végkövetkeztetések ..... II - 1711

F – Rendelkező rész ..... II - 1712

Az eljárás és a felek kérelmei ..... II - 1714

A jogkérdésről ..... II - 1716

A – A megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában előírt, az EK 81. cikk (3) bekezdését, valamint az arányosság elvét sértő kötelezettségről ..... II - 1716

1. A DSD hozzájárulása megszerzésének szükségességéről a hulladékgyűjtő-berendezések közös használata esetén ..... II - 1717

a) A felek érvei ..... II - 1717

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ..... II - 1719

2. A hulladékgyűjtő-berendezések közös használata szükségességének hiányára vonatkozó első részről ... II - 1725

a) A felek érvei ... II - 1725

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ... II - 1728

i) A versenytárs kollektív rendszerek általi közös használat szükségességéről ... II - 1729

ii) A közös használat állítólagos szükségéről az egyéni rendszerek tekintetében ... II - 1735

3. Az arra vonatkozó második részről, miszerint a Bizottság nem írhat elő az EK 81. cikk (1) bekezdésének és az EK 82. cikk esetleges megsértésének orvoslását célzó kötelezettséget ... II - 1740

a) A felek érvei ... II - 1740

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ... II - 1743

i) Az elfogadhatóságról ... II - 1743

ii) Az ügy érdeméről ... II - 1744

4. Az arányosság elvének megsértésére vonatkozó harmadik részről ... II - 1748

a) A csomagolási rendelet állítólagos megsértéséről ... II - 1749

A felek érvei ... II - 1749

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ... II - 1750

b) A versenynek a DSD hátrányára történő torzulása veszélyéről ... II - 1754

A felek érvei ... II - 1754

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ... II - 1755

c) A Der Grüne Punkt védjegy funkciójának állítólagos veszélyeztetéséről II - 1756

A felek érvei ... II - 1756

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ... II - 1759

d) Az első kötelezettségnek a nemzeti igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés jogára gyakorolt hatásáról ..... II - 1762

A felek érvei ..... II - 1762

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ..... II - 1763

5. Az első jogalapra vonatkozó végkövetkeztetés ..... II - 1764

B – Az arra vonatkozó második jogalapról, miszerint a megtámadott határozat 3. cikkének a) pontjában meghatározott kötelezettség sérti az EK 86. cikk (2) bekezdését ..... II - 1765

1. A felek érvei ..... II - 1765

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ..... II - 1766

C – Az arra a tényre vonatkozó harmadik jogalapról, hogy a megtámadott határozat 3. cikkének b) pontja megsérti az EK 81. cikk (3) bekezdését és az EK 86. cikk (2) bekezdését ..... II - 1768

D – A megtámadott határozat (72) preambulumbekezdésében meghatározott kötelezettségvállalás megsemmisítésére irányuló és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapvető jogának megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról II - 1770

1. A felek érvei ..... II - 1770

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja ..... II - 1771

A költségekről ..... II - 1775